

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 4 grudnia 2024 r.

Poz. 10067

UCHWAŁA NR XII/104/2024 RADY GMINY ROKIETNICA

z dnia 25 listopada 2024 r.

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Opieki na Zabytkami Gminy Rokietnica na lata 2024-2027

na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465) w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292); Rada Gminy Rokietnica uchwala co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się „Gminny Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rokietnica na lata 2024 – 2027”, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

2. Program, o którym mowa w ust. 1 został pozytywnie zaopiniowany przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rokietnicy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodnicząca
Rady Gminy Rokietnica
(-) Izabela Dziamska

*Załącznik nr 1 do Uchwały nr XII/104/2024
Rady Gminy Rokietnica
z dnia 25 listopada 2024 r.*

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD
ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027
DLA GMINY ROKIETNICA**

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ	18
4. FORMY OCHRONY PRAWNEJ ZABYTKÓW	20
5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	24
6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY	41
7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT	60
8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	62
9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	65
10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	66
11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	66
12. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	68

1. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY ROKIETNICA

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Rokietnica na lata 2024 – 2027” jest ukierunkowanie polityki Samorządu Gminnego, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów, do których należą:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa. w myśl art. 5 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”, z kolei art. 6 Konstytucji stanowi, że „...Rzeczpospolita Polska, stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury (...)”.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024, poz. 1292) z późn. zm.

Obowiązująca ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 3, użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
- 15) otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W art. 4 zapisano, iż ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5 wskazuje, iż opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Na mocy art. 21 ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 stwierdza, iż „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.”. W ust. 5 tego artykułu zapisano, iż w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Jak wspomniano art. 87 ustawy określa obowiązek samorządu, dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego i powiatowego programu opieki nad zabytkami.

- program winien być opracowany na okres 4 lat,
- program służy celom określonym w Ustawie,
- program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu władze gminy sporządzają co 2 lata sprawozdanie, które przedstawiane jest radzie gminy.

Artykuły 18 i 19 nakazują samorządom uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Dodatkowo należy wskazać odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zawarte w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465).

- *art. 7 ust. 1 pkt. 9*

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.).

Na mocy ustawy w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się m.in.: wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 1. ust. 2, pkt 4). Ustawa określa, iż plan ogólny powinien w swej treści zawierać następujące elementy:

- uwzględnianie stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 13b pkt. 3 lit f),

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego będącym aktem prawa miejscowego ustawa nakazuje obecność następujących elementów:

- obowiązkowe określenie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków (w tym krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej (art. 15 ust. 2 pkt 4),
- określa się, w zależności od potrzeb, granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (art. 15 ust. 3 pkt 6).

Wymagania w zakresie ochrony zabytków uwzględnia się również na szczeblach wojewódzkim i krajowym planowania przestrzennego (art. 39 ust. 3 pkt 2, ust. 2 pkt 2). Projekt zarówno planu miejscowego, jak i planu województwa wymaga uzgodnienia z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Art. 51. ust. 1. wskazuje, że sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego decyzje wydają w odniesieniu do:

- 1) inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim - wójt, burmistrz albo prezydent miasta w uzgodnieniu z marszałkiem województwa;
- 2) inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym - wójt, burmistrz albo prezydent miasta;

3) inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych - wojewoda.

Zgodnie z art. 53 ust. 2 pkt. 4 powyższe decyzje wydaje się po uzgodnieniu z: wojewódzkim konserwatorem zabytków - w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 64. ust. 1. wskazuje, że przepisy art. 51 ust. 2-3, art. 52, art. 53 ust. 1a-1d 3-5a i 5c-5j, art. 54-56 (wszystkie związane z zasadami lokalizacji inwestycji celu publicznego) stosuje się odpowiednio do decyzji o warunkach zabudowy.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2024 r. poz. 725).

W myśl tej ustawy jej przepisy nie naruszają przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2 ust 2 pkt. 3).

W art. 5 ust. 1 pkt 7 oraz ust. 2 ustawa stwierdza, iż obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nim urządzeń zapewniające ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W przypadku pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską możliwe jest złożenie wniosku do właściwego ministra o zgodę na odstępianie od obowiązujących przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ustawy (art. 9 ust. 3 pkt 4).

Wg art. 39 ust. 3 w stosunku do prac budowlanych przy obiektach oraz obszarach niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno- budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wg art. 39 ust. 4 Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 30 dni od

dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych. Zgodnie z art. 32 ust. 1:

1. Pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego może być wydane po uprzednim:

- 1) przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- 2) uzyskaniu przez inwestora, wymaganych przepisami szczególnymi, pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów,
- 3) wyrażeniu zgody przez ministra właściwego do spraw energii – w przypadku budowy lub rozbiórki gazociągu przesyłowego, linii przesyłowej elektroenergetycznej albo rurociągu dalekosiężnego ropy naftowej lub produktów naftowych, a także gazociągu, linii elektroenergetycznej albo rurociągu ropy naftowej lub produktów naftowych dochodzących do granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 39 ust. 1).

Decyzja o pozwoleniu na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydana po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków (art. 39, ust. 2).

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji

architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 39, ust. 3).

Katalog działań budowlanych, w stosunku do których niewymagane jest pozwolenie na budowę, a które podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu określają kolejno art. 29, 29a, 30, 31 ustawy Prawo Budowlane. W stosunku do zamierzeń, które wymagają jedynie zgłoszenia zgodnie z art. 30 ust. 7 ustawy właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Art. 29 ust. 7 stwierdza, że roboty budowlane, o których mowa w ust. 1–4, wykonywane:

- 1) przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków – wymagają decyzji o pozwoleniu na budowę,
- 2) na obszarze wpisanym do rejestru zabytków – wymagają dokonania zgłoszenia

– przy czym do wniosku o decyzję o pozwoleniu na budowę oraz zgłoszenia należy dołączyć pozwolenie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków wydane na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 774 ze zm.).

Zgodnie z zapisami art. 7 tej ustawy wprowadzone zostaje pojęcie audytu krajobrazowego. Identyfikuje on krajobrazy występujące na całym obszarze województwa, określa ich cechy charakterystyczne oraz dokonuje oceny ich wartości (także pod kątem walorów zabytkowych i krajobrazu kulturowego).

Art. 8 ustawy wskazuje zmiany w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491).

Określa ona, iż wśród zadań publicznych znajdują się działania m.in. w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4 ust. 1 pkt 16). Regulacje z tym związane zawarte są w art. 16 i 19b, które określają prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych, jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, iż jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.).

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art. 101 ust. 2 lit. f określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych, w tym między innymi zbioru dziedzictwa geologicznego, geomorfologicznego i archeologicznego.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478).

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2 ust. 2 pkt 5). Jako jedną z form ochrony przyrody w tym jej immanentnego składnika, jakim jest krajobraz ustawa ta przyjmuje w art. 6 ust. 1 pkt 3 park krajobrazowy. Zgodnie z art. 16 ust. 1 park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Zarówno utworzenie parku krajobrazowego, jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16 ust. 3 ust. 5).

Art. 83a ust. 1 wskazuje, że zezwolenie na usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków.

Zasady naliczania opłat za usunięcie drzew i krzewów przedstawiono w art. 84-87 ustawy i zgodnie z art. 84 ust. 8 decyzję w tych sprawach podejmuje właściwy organ do wydania zezwolenia (w tym także konserwator zabytków).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145).

W świetle art. 6 pkt 5 jednym z celów publicznych tej ustawy jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13 ust. 4 jasno określa, że: sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości, jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 13 ust. 5 stwierdza, że sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Cenę nieruchomości lub jej części (wyznaczonej zgodnie z art. 67) wpisanej do rejestru zabytków obniża się na wniosek nabywcy o 50% (zgodnie z art. 68 ust. 3). Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę. Podobny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków (art. 73 ust. 4) oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 84 ust. 4).

Zgodnie z art. 96 ust. 1. podziału nieruchomości dokonuje się na podstawie decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta zatwierdzającej podział, z uwzględnieniem ust. 1a, stwierdzającego, że odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję, o której mowa w ust. 1 wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości.

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 70).

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 ustawa zwalnia od podatku od nieruchomości: grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 87 ze zm.).

Według zapisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegający m.in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do powyższych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 385),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2393),
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 164 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2120).

Ostatni element to akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- Rozporządzenie MKiDN z dnia 26 maja 2011 (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 56) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. W oparciu o art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozporządzenie określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów;
- Rozporządzenie MKiDN z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań

konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 81);

- Rozporządzenie MKiDN z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2022 r. poz. 1388 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 poz. 1470);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 maja 2018 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać ochrona przechowywanego i przewożonego zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa (Dz. U. z 2018 poz. 1134),
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie ksiąg ewidencyjnych prowadzonych przez podmioty gospodarcze wyspecjalizowane w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 poz. 2249);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 lipca 2017 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości i rozliczania dotacji celowej na wyposażenie w zabezpieczenia techniczne pomieszczenia, w którym będzie przechowywany zabytek wpisany na Listę Skarbów Dziedzictwa (Dz. U. z 2017 poz. 1384);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (Dz. U. z 2017 poz. 928);

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (Dz. U. z 2015 poz. 1275);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 poz. 110);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 nr 89 poz. 510);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 nr 212 poz. 2153);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2004 nr 124 poz. 1304 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. z 2004 nr 75 poz. 706);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 nr 71 poz. 650);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 nr 30 poz. 259).

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części

lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1479 z późn. zm.),
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6 ust. 2 ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku nieruchomego oraz użytkownik wieczysty gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021 r. poz. 56).

Lista Skarbów Dziedzictwa

Listę Skarbów Dziedzictwa prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego zaliczany do jednej z następujących kategorii:

- 1) zabytków archeologicznych, które mają więcej niż 100 lat, wchodzą w skład zbiorów archeologicznych lub zostały pozyskane w wyniku badań archeologicznych lub przypadkowych odkryć,
- 2) elementów stanowiących integralną część zabytków architektury, wystroju wnętrz, pomników, posągów i dzieł rzemiosła artystycznego, które mają więcej niż 100 lat,
- 3) wykonanych ręcznie dowolną techniką i na dowolnym materiale dzieł malarstwa, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 4 i 5, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 150 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,

- 4) wykonanych ręcznie na dowolnym materiale akwareli, gwaszy i pasteli, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 30 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
 - 5) mozaik, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 1 i 2, oraz rysunków wykonanych ręcznie przy użyciu dowolnej techniki i na dowolnym materiale, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
 - 6) oryginalnych dzieł grafiki i matryc do ich wykonania oraz oryginalnych plakatów, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
 - 7) oryginalnych rzeźb, posągów lub ich kopii wykonanych tą samą techniką co oryginał, nieobjętych kategorią wskazaną w pkt 1, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
 - 8) fotografii, filmów oraz ich negatywów, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
 - 9) pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach inkunabułów i manuskryptów oraz map i partytur muzycznych, liczących więcej niż 50 lat, które nie są własnością ich twórców,
 - 10) pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach książek, które mają więcej niż 100 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro,
 - 11) map drukowanych, które mają więcej niż 200 lat,
 - 12) środków transportu, które mają więcej niż 75 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro,
 - 13) innych kategorii, niewymienionych w pkt 1–12, obejmujących zabytki, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro
- na podstawie decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku ruchomego.

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. Na rok 2023 w całym kraju było 125 miejsc i obiektów uznanych za pomnik historii.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Relacje pomiędzy ochroną zabytków a planami zagospodarowania przestrzennego są regulowane przez artykuły 18, 19 i 20 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przede wszystkim art. 18 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego

powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, planów ogólnych gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów odbudowy albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W wymienionych decyzjach, koncepcjach, strategiach, analizach i planach, winno się w szczególności uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, określić rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków i zapewnić im ochronę przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu oraz ustalić przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami. W przypadku zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych, ochrona ich musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i pozostałych decyzjach.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2023-2026

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 1 grudnia 2023 roku i opublikowany w Monitorze Polskim w roku 2023 poz. 1470. Dokument ma na celu realizację przepisu art. 84 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest głównym dokumentem strategicznym niezbędnym do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zainicjowanym i opracowanym przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki

służące do realizacji wyznaczonych celów.

Celem głównym programu jest zapewnienie efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez m.in. ochronę i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości, podnoszenie wiedzy o zasobach zabytkowych kraju, cyfryzację i podniesienie jakości prowadzonych postępowań administracyjnych czy zwiększenie zastosowania nowych technologii. Będzie on realizowany poprzez cele strategiczne programu oraz zawarte w nich działania takie jak:

Cel: Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości poprzez m.in.:

- model i system wartościowania zabytków;
- plany zarządzania dla pomników historii;
- wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych;
- system bezpieczeństwa zabytków;
- projektowanie konserwatorskie.

Cel: Cyfryzacja i podniesienie jakości prowadzenia postępowań administracyjnych poprzez m.in.:

- cyfryzację procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków;
- opracowanie i realizację programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.

Cel: Zwiększenie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez m.in.:

- wdrożenie i rozwój programu wsparcia zarządzania dziedzictwem archeologicznym (AZP+);
- digitalizację i udostępnianie zasobu archiwalnego;
- rozwój portalu zabytek.pl.

Cel: Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego poprzez m.in.:

- włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach;
- kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru

sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

Cel: Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych poprzez m.in.:

- wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami;
- warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich;
- wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych;
- inwestycje w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU DO ROKU 2030

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Dokument określa zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania kraju w perspektywie najbliższych kilkunastu lat.

Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju realizuje cele rozwoju kraju w odniesieniu do całości przestrzeni polskiej. Biorąc pod uwagę nowy paradygmat polityki rozwoju cel strategiczny (ponadczasowy) polityki przestrzennego zagospodarowania kraju można określić następująco: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Tak sformułowany cel – przy doborze odpowiednich celów cząstkowych oraz instrumentów wdrożeniowych – realizowany jest przez wszystkie podmioty publiczne wykonujące zadania rozwojowe w zakresie swoich kompetencji na różnych poziomach zarządzania, w różnych obszarach tematycznych i w odniesieniu do różnych terytoriów.

Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach. W odniesieniu do diagnozy sytuacji, uwarunkowań oraz trendów rozwojowych sformułowano sześć wzajemnie powiązanych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030:

- Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;
- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Koncepcja wskazuje, iż wzmocnienie ładu przestrzennego na poziomie zarządzania zasobem krajobrazów kulturowych i przyrodniczych będzie jednocześnie służyło wdrożeniu zapisów Konwencji Krajobrazowej Rady Europy. Podstawowymi formami ochrony krajobrazów powinny zostać formy dotychczas stosowane: parki krajobrazowe, pomniki historii, parki kulturowe oraz – dla obiektów rangi międzynarodowej – wpis na listę dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego UNESCO.

Stwierdzono, że promocja dziedzictwa kulturowego wpłynęła na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjność polskiej przestrzeni. Dbałość o spuściznę kultury dawnych mieszkańców ziem polskich i wspieranie zachowanych tradycji lokalnych sprzyjają rozwojowi turystyki i wspomagają proces identyfikacji tożsamości kulturowej migrantów. Krajobraz ważny dla historii kultury jest chroniony na równi z krajobrazami charakterystycznymi dla regionów geograficzno- przyrodniczych w zintegrowanej z siecią przyrodniczą rozwiniętej

sieci parków kulturowych i pomników historii.

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013 ORAZ UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie o nazwie Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.) oraz jego uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020” (przyjętym w 2005 r.). Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowoczesnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, w połączeniu z perspektywami kolejnych okresów programowania Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”. W programie zapisano następujące priorytety i działania:

➤ **Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe**

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków;
- Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

➤ **Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego**

- Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granicę.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera ważny z punktu widzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

Priorytet 1 tego Programu dotyczy rewaloryzacji zabytków nieruchomych i ruchomych. Celami tego priorytetu są:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także liczby stanowisk archeologicznych),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2021-2024

Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2021- 2024, przyjęty został Uchwałą Nr XXXVII/714/21 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego (Dz. Urzędowy Woj. Wielkopolskiego z 2022r., poz. 58), następnie opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego. Program ten jest aktualizacją i kontynuacją Programu opieki nad zabytkami dla województwa wielkopolskiego, opracowanego na lata 2017- 2020.

Program, zawiera szereg informacji, których źródłem jest Raport o stanie zabytków na terenie województwa wielkopolskiego oraz precyzuje założenia ochrony zabytków. Podobnie jak w poprzednich perspektywach podstawowym zadaniem programu jest stymulowanie wszelkich działań na rzecz opieki nad zabytkami. W dokumencie, omówione zostały zabytki nieruchome, ruchome i archeologiczne województwa wielkopolskiego. Szeroko opisane zostały zabytki będące pod administracją wojewódzką. Nie ma wśród nich zabytków z terenu gminy.

Jako cel główny uznano założenie, że Samorząd Województwa Wielkopolskiego stwarza warunki dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami oraz dba o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych oraz przyszłych pokoleń. W programie, wyznaczono też pięć celów szczegółowych wraz z zadaniami, które będą realizowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego w miarę posiadanych środków:

Cel szczegółowy 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków, poprawa ich stanu zachowania oraz optymalizacja skuteczności systemu ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa wielkopolskiego.

Kierunki działania:

1. Podjęcie działań mających na celu poprawę stanu zachowania zabytków.
2. Wspieranie ochrony zabytków archeologicznych
3. Popularyzowanie działań w zakresie opieki i ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego
4. Monitoring i aktualizacja uregulowań prawnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Cel szczegółowy 2. Budowanie tożsamości regionalnej i narodowej oraz świadomości społecznej mieszkańców Wielkopolski w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego

Kierunki działania:

1. Wspieranie programów i projektów edukacyjnych popularyzujących dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniających kompetencje kulturowe.
2. Wspieranie inicjatyw związanych z upamiętnianiem Powstania Wielkopolskiego oraz popularyzacji i upowszechniania wiedzy na jego temat.
3. Stwarzanie warunków dla opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym w duchu partycypacji społecznej.

Cel szczegółowy 3. Włączenie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w rozwój społeczny, kulturowy i ekonomiczny województwa

Kierunki działania:

1. Wsparcie zagospodarowywania, adaptacji i wykorzystania zabytków i dziedzictwa niematerialnego na cele kulturalne, turystyczne lub społeczne.
2. Wzmocnienie działań związanych z rozwojem usług turystycznych.
3. Wspieranie dawnych rzemiosł, ginących zawodów i form twórczości charakterystycznych dla Wielkopolski.

Cel szczegółowy 4. Rozwijanie przedsięwzięć ułatwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Kierunki działania:

1. Włączanie zabytków w procesy gospodarcze.
2. Włączanie cyfryzacji do ochrony i opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 5. Podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych

Kierunki działania:

1. Udostępnianie obiektów zabytkowych

2. Wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku przyjęta została uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r., opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego. Jest to aktualizacja Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Strategia określa kierunki, cele i uwarunkowania rozwoju województwa. W Strategii wskazuje się na nowy model rozwoju regionalnego, zwany modelem funkcjonalnym. Ma on przyczynić się do zrównoważonego rozwoju naszego województwa i opowiadać na zidentyfikowane wyzwania, które stoją przed Wielkopolską w najbliższym czasie. Został on tak zaprojektowany aby zapewnić społecznie, gospodarczo i terytorialnie zrównoważony rozwój naszego województwa. Dzięki niemu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich obszarów województwa.

Wg Wizji Strategii Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, łączący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.

Cel generalny strategii opiera się na wskazanej Wizji. Dla celu generalnego ustalono cztery cele strategiczne, wraz z jedenastoma celami operacyjnymi. W przeciwieństwie do poprzedniej perspektywy strategii brak tu zapisów bezpośrednio powiązanych z ochroną dziedzictwa kulturowego. Jedynie cel 2.3 podkreśla znaczenie kultury w życiu społecznym Wielkopolan, w tym szlaków turystyki kulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego. Wspomniane jest też znaczenie obiektów zabytkowych dla poprawy jakości życia na obszarach wiejskich.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

W dniu 25 marca 2019 r. Uchwałą Nr V/70/19, Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania. Uchwałę opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego (Dz. Urzędowy Woj. Wielkopolskiego 2019, poz. 4021).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego jest najważniejszym dokumentem Samorządu Województwa Wielkopolskiego określającym politykę przestrzenną w granicach administracyjnych regionu, w tym dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Plan określa model rozwoju przestrzennego, cele polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a także zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych.

W treści programu podkreślono, że ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego jest szczególnie ważnym elementem polityki przestrzennej województwa. W rozdziale o kulturze i dziedzictwie narodowym, omówiono zagadnienie tożsamości regionalnej, dziedzictwa archeologicznego, zabytków i parków. W celu realizacji założeń szczególną uwagę zwrócono na następujące działania:

- 1) zwiększenie nakładów finansowych na ochronę zasobów kulturowych.
- 2) prowadzenie stałych nadzorów nad rejestrem zabytków i udostępnienie jego wersji elektronicznej.
- 3) prowadzenie badań w obrębie zabytków we wszystkich dziedzinach nauki.
- 4) wykorzystanie zabytków i wiedzy o nich dla celów turystycznych oraz dla promocji regionu.
- 5) podnoszenie wartości usług turystycznych poprzez „wykorzystanie” zabytków dla podniesienia atrakcyjności oferty.

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego to dokument uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w dniu 27 marca 2023r.

(Uchwała Nr LI/1000/23 w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego). Audyt krajobrazowy jest narzędziem polityki przestrzennej w zakresie krajobrazu ukierunkowanym na jego ochronę, gospodarkę i planowanie. Należy pamiętać, że obok zasobów przyrodniczych elementem wyróżniającym się i mającym wpływ na charakter krajobrazu, jest dziedzictwo kulturowe, będące obrazem historii rozwoju przestrzennego regionu.

5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU POZNAŃSKIEGO

Program opieki nad zabytkami powiatu poznańskiego na lata 2016-2019 przyjęto Uchwałą nr XV1/214/V/2016 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2016 r. Dokument ten stracił ważność i na moment opracowania niniejszego programu Rada Powiatu nie uchwaliła aktualizacji dokumentu.

Powiat poznański powołał również Powiatowego Konserwatora Zabytków na podstawie porozumienia z dnia 24 marca 2009 r. zawartego pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim i Starostą Poznańskim w sprawie powierzenia Powiatowi Poznańskiemu części spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z 2009 r., nr 85, poz. 1212). Wojewoda Wielkopolski powierzył Powiatowi Poznańskiemu wykonywanie następujących zadań:

- 1) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń dotyczących zabytków, określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w przepisach odrębnych,
- 2) prowadzenie spraw dotyczących zabytków nieruchomych, będących cmentarzami, parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- 3) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych. prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach,
- 4) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opiece nad zabytkami.
- 5) upowszechnianie wiedzy o zabytkach,

- 6) współpraca z innymi organami administracji publicznej.
- 7) prowadzenie i aktualizacja podstawowej dokumentacji zabytków.
- 8) prowadzenie dla każdego zabytku zbioru dokumentów zawierającego kartę ewidencyjną, dokumentację prawną, konserwatorską, historyczną, ikonograficzną i inwentaryzacyjną.

5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ROKIETNICA

Studium precyzuje kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, koncentrując się na obiektach nieruchomości, stanowiących integralne składniki środowiska przestrzennego Gminy. Na środowisko kulturowe Gminy składają się - w kontekście powyższego - następujące składniki:

- obiekty architektury sakralnej, tu przede wszystkim najstarszy z zachowanych kościołów - kościół w Sobocie z XVI wieku, posiadający też XVIII-wieczną dzwonnice, kościół parafialny z XIX wieku w Cerekwicy posiadający chrzcielnicę z 1537 roku oraz pochodzący z początku XX wieku kościół w Żydowie z XVIII-wiecznym dzwonem,
- obiekty rezydencyjne, dwory szlacheckie, tu należy wymienić zespół pałacowo-parkowy w Napachaniu, z dzisiejszą jego postacią z końca XIX wieku, obiekty składające się na zespół dworsko-parkowy w Rokietnicy, pochodzące z przełomu XIX/XX wieku, pochodzący z początku XX wieku zespół zabudowań w Żydowie, majątek cerekwicki z drugiej połowy XIX wieku, zespół w Mrowinie z początku XX wieku czy pałac i park w Przybrodzie,
- obiekty inwentarskie, w tym wiatrak holenderski w Kiekrzu.

Środowisko kulturowe Gminy wymaga ochrony rozszerzonej w stosunku do wynikającej jedynie z zasad ochrony nakładanych przepisami odrębnymi. Respektowanie następujących zasad jest podstawą działań w odniesieniu do zasobów dziedzictwa kulturowego:

- ścisłej ochronie podlegają obiekty figurujące w rejestrze zabytków, przy czym wszelkie działania dotyczące tych obiektów wymagają uzyskania zgody konserwatorskiej, przez ścisłą ochronę należy rozumieć w przypadku obiektów kubaturowych zakaz modyfikowania kubatury, zakaz modyfikowania geometrii dachów, nakaz stosowania rozwiązań zachowujących w przypadku ingerencji o cechach remontu, modernizacji lub adaptacji charakter obiektu zabytkowego także w kwestii materiałowej, nakaz zachowania cennych detali architektonicznych, przy czym z powyższych wyłącza się sytuacje, w których zmiany wynikać będą ze stanowiska konserwatora zabytków,
- ochronie podlegają obiekty nie figurujące w rejestrze zabytków, lecz figurujące w ewidencji konserwatorskiej, przy czym wszelkie działania ingerencyjne (modyfikacje wszelkiego rodzaju) dotyczące tych obiektów wymagają uzyskania zgody konserwatorskiej,
- ochronie podlegają obiekty nie figurujące w ewidencji konserwatorskiej, przy czym wszelkie działania związane z integralnością tych obiektów wymagają uzyskania zgody konserwatorskiej; w kontekście powyższego za integralność obiektu należy uznać następujące cechy dla budynku: wysokość, ilość kondygnacji, forma i geometria dachu, układ (obrys) rzutu, użyte materiały elewacyjne, cenne detale architektoniczno-budowlane; w odniesieniu do parków: układ kompozycyjny zieleni, dobór gatunkowy, rodzaj i forma małej architektury.

Wszelka działalność inwestycyjna przy obiektach zabytkowych ujętych w rejestrze i ewidencji konserwatorskiej musi być uzgadniana z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu. W szczególności wyznacza się następujące zasady ogólne:

- w parkach zabrania się wydzielania nowych działek, stawiania ogrodzeń, budowy nowych obiektów, różnego rodzaju budynków gospodarczych oraz prowadzenia prac porządkowych i dokonywania nowych nasadzeń bez zgody konserwatorskiej
- lokalizacja obiektów w bezpośrednim sąsiedztwie parków, w obrębie strefy ochrony powiązań widokowych winna być uzgadniana z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,

- prace przy budynkach wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji konserwatorskiej, polegające na przebudowie, tynkowaniu i malowaniu elewacji, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej oraz w niektórych przypadkach na przebudowie wewnątrz, muszą uzyskać zgodę Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wszelkie prace ziemne w obrębie śladów przeszłości historycznej regionu, stanowisk archeologicznych, cmentarzysk itp. na terenie Gminy winny być prowadzone pod nadzorem archeologicznym - Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Poznaniu.

Z uwagi na ochronę pradziejowych i historycznych nawarstwień kulturowych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków, w tym zabytków archeologicznych i ich stref ochrony ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków, na terenie zabytkowych parków i cmentarzy dla inwestycji wymagających prac ziemnych należy uzyskać stanowisko konserwatora zabytków co do konieczności prowadzenia nadzoru archeologicznego i w przypadku decyzji konserwatora zabytków o konieczności prowadzenia prac archeologicznych uwzględnić obowiązek uzyskania pozwolenia na badania archeologiczne wyprzedzająco w stosunku do uzyskania pozwolenia na budowę. Wszelkie prace na tych stanowiskach wymagają uzgodnienia z konserwatorem zabytków.

W ramach ustaleń szczegółowych dotyczących ochrony obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków ustala się - z uwzględnieniem zasad zapisanych w podrozdziale 4.1. jako nadrzędnych - w szczególności obowiązek:

- zachowywania oryginalnej formy budynku, w tym w szczególności konfiguracji jego kubatury,
- zachowywania oryginalnej formy geometrii dachu, z zakazem jej deformowania przez wprowadzanie lub rozbudowę kafrów, okien połaciowych, z wyłączeniem sytuacji, w której wprowadzenie takich modyfikacji wynika z zastosowania przepisów techniczno-budowlanych,
- zachowywania oryginalnego materiału połaci dachu, przy czym obowiązuje dobór dokładnego materiału i jego szczegółowo dostosowanego rodzaju w przypadku ingerencji; należy przez to rozumieć między innymi konieczność zastosowania w szczególności dokładnie takiego samego typu dachówki, takich samych akcesoriów, takiej samej wielkości cegły dla elementów widocznych na połaci dachu, takich samych materiałów oraz

przekrojów więźby dachowej, analogicznych kolorów do oryginalnej kolorystyki (o ile daje się taką ustalić):

- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była ceramiczna dachówka karpiówka, należy zastosować także dachówkę ceramiczną w analogicznym układzie (koronka lub łuska; niedopuszczalne jest zastosowanie dachówki cementowej),
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była ceramiczna dachówka esówka, należy zastosować także taką dachówkę ceramiczną (niedopuszczalne jest zatem zastosowanie dachówki cementowej),
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była ceramiczna dachówka mniszka, należy zastosować także taką dachówkę ceramiczną (niedopuszczalne jest zatem zastosowanie dachówki cementowej),
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem był gont, należy zastosować taki rodzaj pokrycia z tolerancją wielkości elementów gontu do +5cm,
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była strzecha, należy zastosować taki rodzaj pokrycia z tolerancją grubości do +5cm,
- gdy w toku prac modernizacyjnych zmieniono oryginalne pokrycie na pokrycie nowsze, nie licujące z dawnym charakterem chronionego obiektu, każda ingerencja modernizacyjna lub adaptacyjna (z wyłączeniem remontu) musi skutkować wprowadzaniem pokrycia oryginalnego,
- zakazuje się stosowania pokryć z blachy dachówkopodobnej, blachy falistej lub trapezowej, gontu bitumicznego, membrany, a także papy, o ile papa nie była wykazana jako oryginalny materiał pokrycia dachu,

- zachowywania oryginalnego materiału elewacji, przy czym obowiązuje dobór dokładnego materiału i jego szczegółowo dostosowanego rodzaju w przypadku ingerencji; należy przez to rozumieć między innymi konieczność zastosowania w szczególności dokładnie takiego samego typu wykończenia i uwarstwienia zewnętrznego elewacji, takich samych akcesoriów, takiej samej wielkości cegły dla elementów widocznych na elewacji, detali

zgodnych z charakterem architektonicznym obiektów, analogicznych kolorów do oryginalnej kolorystyki (o ile daje się taką ustalić):

- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji była cegła ceramiczna traktowana jako lico wykończone, należy zastosować także cegłę ceramiczną (niedopuszczalne jest zatem zastosowanie bloczków, cegieł z innego materiału) o dostosowanym kolorze,
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji była cegła ceramiczna i występowały w niej detale architektoniczne, w szczególności takie jak nadproża, wieńce, szczyty, obramienia otworów, obowiązuje nakaz ich zachowania w stanie niezakrytym,
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji był układ szachulcowy widoczny, należy zastosować odpowiednią, zgodną z oryginalnym rysunkiem ścian kombinację drewna konstrukcyjnego i wypełnienia (niedopuszczalne jest stosowanie łąt drewnianych układanych na warstwie ociepleniowej jako imitacji zatem zastosowanie bloczków, cegieł z innego materiału) o dostosowanym kolorze,
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji była ściana tynkowana, należy zastosować tynk dostosowany do specyfiki ściany, z zachowaniem detali architektonicznych, w szczególności sztukaterii i elementów porządkujących elewację (pilastry, kolumny), zgodną z oryginalnym rysunkiem ścian o dostosowanym kolorze,
- gdy występują cenne detale kamienne takie, jak cokół, nadproża lub inne analogiczne, muszą być one zachowane i eksponowane lub wykonane w analogicznym kształcie i także z kamienia,
- gdy występują cenne detale ślusarskie, muszą być one wykonane w analogicznej technologii i z analogicznego materiału,
- obowiązuje nakaz zachowywania rytmu i uporządkowania elewacji zgodny z oryginalnym charakterem obiektu.

W ramach ustaleń szczegółowych dotyczących ochrony obiektów zabytkowych nie wpisanych do rejestru zabytków, lecz figurujących w ewidencji konserwatorskiej ustala się - z uwzględnieniem zasad zapisanych w podrozdziale 4.1. jako nadrzędnych - w szczególności obowiązek:

- zachowywania oryginalnej formy budynku, w tym w szczególności konfiguracji jego kubatury,
- zachowywania oryginalnej formy geometrii dachu, z zakazem jej deformowania przez wprowadzanie lub rozbudowę kafrów, z wyłączeniem sytuacji, w której wprowadzenie takich modyfikacji wynika z zastosowania przepisów techniczno-budowlanych,
- zachowywania oryginalnego materiału połaci dachu, przy czym obowiązuje dobór dokładnego materiału i jego szczegółowo dostosowanego rodzaju w przypadku ingerencji; należy przez to rozumieć między innymi konieczność zastosowania w szczególności dokładnie takiego samego typu dachówki, takich samych akcesoriów, analogicznych kolorów do oryginalnej kolorystyki (o ile daje się taką ustalić):
 - gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była dachówka karpiówka, należy zastosować także dachówkę karpiówkę w analogicznym układzie (koronka lub łuska),
 - gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była dachówka esówka, należy zastosować także taką dachówkę,
 - gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem była dachówka mniszka, należy zastosować także taką dachówkę,
 - gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem był gont, należy zastosować taki rodzaj pokrycia,
 - zakazuje się stosowania pokryć z blachy dachówkopodobnej, blachy falistej lub trapezowej, gontu bitumicznego, a także membrany i papy w przypadku dachów stromych,
- zachowywania oryginalnego materiału elewacji, przy czym w przypadku ingerencji obowiązuje dobór analogicznego materiału; należy przez to rozumieć między innymi konieczność zastosowania w szczególności dokładnie takiego samego typu wykończenia zewnętrznego elewacji, takich samych akcesoriów, detali zgodnych z charakterem architektonicznym obiektów, analogicznych kolorów:
 - gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji była cegła ceramiczna traktowana jako lico wykończone, należy zastosować także cegłę ceramiczną (niedopuszczalne jest zatem

zastosowanie bloczków, cegieł z innego materiału) o dostosowanym kolorze,

- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji była cegła ceramiczna i występowały w niej detale architektoniczne, w szczególności takie jak nadproża, wieńce, szczyty, obramienia otworów, obowiązuje nakaz ich zachowania w stanie niezakrytym,
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji był układ szachulcowy widoczny, należy zastosować odpowiednią, zgodną z odwzorowaniem oryginalnego rysunku ścian z drewna konstrukcyjnego i wypełnienia,
- gdy oryginalnym zastosowanym rozwiązaniem elewacji była ściana tynkowana, należy zastosować tynk dostosowany do specyfiki ściany, z zachowaniem detali architektonicznych, w szczególności sztukaterii i elementów porządkujących elewację (pilastry, kolumny), o dostosowanym kolorze,
- gdy występują cenne detale kamienne takie, jak cokół, nadproża lub inne analogiczne, muszą być one zachowane i pozostać eksponowane,
- obowiązuje nakaz zachowywania rytmu i uporządkowania elewacji zgodny z oryginalnym charakterem obiektu.

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

6.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY ROKIETNICA

Gmina Rokietnica jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części powiatu poznańskiego w obrębie aglomeracji poznańskiej, w województwie wielkopolskim. Powierzchnia gminy zajmuje obszar 78,31 km² i stanowi 4,18% powierzchni powiatu. Użytki rolne stanowią ok. 80% powierzchni gminy, stąd jej funkcją wiodącą jest rolnictwo, natomiast ok. 8% ogólnej powierzchni gminy stanowią tereny leśne i zadrzewione, zaś ok 9% tereny zurbanizowane. Ok. 15% powierzchni gminy leży w strefie chronionego krajobrazu. Najwyższą formą ochrony objęty jest teren, którego 805 ha powierzchnia leży w obrębie utworzonego na obszarze trzech gmin – Rokietnica, Oborniki, Suchy Las i w mieście Poznań - Obszaru Natura 2000. Obszar ten w dużej części pokrywa się z

Obszarem Chronionego Krajobrazu Dolina Samicy Kierskiej. Swoim zasięgiem obejmuje on dolinę rzeki Samicy wraz z przylegającymi terenami, które rozciągają się między Pawłowicami i Sobotą.

Gminę zamieszkuje 20 785 mieszkańców (stan na 31.08.2024). Średnia gęstość zaludnienia wynosi ok. 266 osób/ km². Najliczniej zamieszkałymi miejscowościami są Rokietnica - siedziba władz samorządowych i zarazem centrum gospodarczo-handlowo-kulturalne oraz Kiekrz. Strukturę osadniczą tworzy 10 sołectw obejmujących 16 miejscowości: Bytkowo, Cerekwica, Dalekie, Kiekrz, Kobylniki, Krzyszkowo, Mrowino, Napachanie, Pawłowice, Przybroda, Rogierówko, Rokietnica, Rostworowo, Sobota, Starzyny, Żydowo. Gmina sąsiaduje:

- od południowego zachodu z gminą Tarnowo Podgórne.
- od wschodu z gminą Suchy Las.
- od zachodu z gminą Kaźmierz,
- od północnego zachodu z gminą Szamotuły,
- od północy z gminą Oborniki.

Szczególnym przypadkiem jest granica z Poznaniem, która dzieli miejscowość Kiekrz na dwie części, z których jedna stanowi część składową Poznania, a druga administracyjnie podlega Gminie.

Jednostki osadnicze łączy sieć dróg powiatowych o długości 27 km, stanowiących zasadniczy element sieci komunikacji wewnątrz gminnej oraz drogi gminne o długości ok. 173 km. Przez tereny gminne przebiegają również szlaki komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Południe gminy przecina międzynarodowa trasa A2. Z południa w kierunku północno-zachodnim przebiega odcinek drogi wojewódzkiej nr 184 Poznań - Szamotuły łączący się z drogą krajową S11 Poznań - Koszalin. Ponadto, skrajem miejscowości Kiekrz przez Rokietnicę (stacja kolejowa) i Krzyszkowo przebiega linia magistrali kolejowej E-39 Wrocław - Poznań - Szczecin. Istnieje także lokalna, dziś już nieczynna, jednotorowa linia kolejowa z Poznania w kierunku Międzychodu.

Według podziału fizyczno-geograficznego (J. Kondracki) Gmina Rokietnica należy do podprowincji Pojezierza Południowo-Bałtyckiego, do makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego, mezoregionu Pojezierza

Poznańskiego. Obszar został ukształtowany w fazie poznańskiej zlodowacenia vistulian (d. bałtyckiego) i wyróżnia go krajobraz glacialny nizin oraz krajobraz dolin i obniżeń zalewowych. Najwyższe wzniesienia dochodzą do 107 m n.p.m. Teren Gminy położony jest w dorzeczu Warty. Wody powierzchniowe to głównie jezioro Kierskie Małe, przez które przepływa rzeka Samica Kierska oraz struga Samica "Pamiątkowska".

6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY ROKIETNICA

Najstarsze ślady osadnictwa w rejonie Rokietnicy sięgają epoki pradziejowej – neolitu, a następnie okresu kultury łużyckiej. Najbardziej intensywny wzrost osadnictwa nastąpił w średniowieczu. Dokumenty źródłowe dotyczące Rokietnicy sięgają roku 1253. Wtedy to, książę Przemysław I nadał wieś w posiadanie klasztorowi w Obrze. Na podstawie "Księgi uposażeń" Jana Łaskiego z XVI wieku wiadomo, iż niegdyś Rokietnica nosiła nazwę Rokietnica.

Dłuższą metrykę historyczną posiada miejscowość Krzyszkowo, o której pierwsza wzmianka pochodzi z 1157 r. i związana jest ze spotkaniem księcia Bolesława IV Kędzierzawego z podbijającym te tereny cesarzem rzymskim Fryderykiem I Barbarossą. Tutaj Bolesław Kędzierzawy złożył cesarzowi hołd lenny. Również inne miejscowości wchodzące w skład gminy, mają własny rys historyczny, a dokumenty źródłowe sięgają odległych czasów. Cerekwica, Bytkowo, Kiekrz, Napachanie, Starzyny i Żydowo powstawały w okresie od 1253 r. do 1400 r. W kolejnych dwóch dziesięcioleciach odnotowano w aktach istnienie Mrowina i Dalekiego. Później, między 1600 i 1800 rokiem wzmiankowana jest Przybroda, a w 1830 roku Roger Raczyński, właściciel majątku kierskiego założył Rogierówko.

W XIX wieku miejscowości rozwijały się w związku z powstałą, pierwszą w Wielkopolsce, linią kolejową z Poznania do Szczecina. W czasie II rozbioru w 1793 r. tereny Gminy znajdowały się pod panowaniem pruskim. W latach 1807 - 1815 znalazły się w granicach utworzonego przez Napoleona Księstwa Warszawskiego, później ponownie znalazły się pod panowaniem pruskim, jako część Wielkiego Księstwa Poznańskiego. W 1918 r. mieszkańcy Gminy uczestniczyli w Powstaniu Wielkopolskim.

W latach 1975-1998 Gmina Rokietnica położona była w województwie poznańskim, a po reformie administracyjnej weszła w skład województwa wielkopolskiego (powiat poznański).

6.3 ZABYTKI NIERUCHOME Z TERENU GMINY

Na terenie gminy znajduje się szereg cennych obiektów zabytkowych, które zostały objęte ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego, a także które znajdują się w gminnej ewidencji zabytków.

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH Z TERENU GMINY ROKIETNICA

Cerekwica

-kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża (wł. kościelna), 1828, nr rej.: 1175/A z 23.07.1970

-park (wł. Skarb Państwa), pocz. XIX, nr rej.: 1816/A z 20.08.1980

Napachanie

-zespół pałacowy (wł. prywatna), nr rej.: 1422/A z 11.04.1973:

-pałac, 1900

-park, poł. XIX

Przybroda

-zespół pałacowy (wł. Skarb Państwa – UP Poznań), XIX/XX:

-pałac, nr rej.: 2318/A z 7.10.1994

-park, nr rej.: 1808/A z 18.08.1980

Rokietnica

-kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. par. pw. Chrystusa Króla (wł. kościelna), 1890, nr rej.: 2622/A z 30.06.1997

-park (wł. powiat poznański), 2 poł. XIX, nr rej.: 1164/Wlkp./A z 20.08.1980

Rostworowo

-park (wł. Skarb Państwa), k. XVIII, nr rej.: 1807/A z 18.08.1980

Sobota

-kościół par. pw. Narodzenia NMP (wł. kościelna), 1510, 1780, nr rej.: 2408/A z 21.12.1932

-ogrodzenie z bramką, XVIII, nr rej.: 84/A z 21.07.1965

-dzwonnica, XVIII, nr rej.: j.w.

-zespół dworski (wł. Skarb Państwa):

-dwór, 1809, 1912, nr rej.: 340/A z 29.10.1968

-park, XIX-XX, nr rej.: 1844/A z 2.03.1981

Żydowo

-kościół pw. św. Mikołaja (wł. kościelna), 1902-5, nr rej.: 2198/A z 28.07.1990

-zespół pałacowy (wł. prywatna), nr rej.: 1423/A z 11.04.1973:

-pałac, 1910

-park, 1 poł. XIX-XX

Gminna ewidencja zabytków założona została w 2018 roku. Zestawienie obiektów zabytkowych z terenu gminy znajduje się w końcowej części niniejszego opracowania.

Należy dodać, iż aktualizacja gminnej ewidencji zabytków w przypadku włączenia nowych obiektów lub wyłączenia musi być prowadzona w porozumieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Spośród najcenniejszych obiektów zabytkowych z terenu gminy należy wskazać:

Kościół w Sobocie pw. Narodzenia NMP

Kościół w Sobocie fundowany był w 1367 roku, istnieją również wzmianki w dokumentach o pierwszym proboszczu z 1367 roku. Obecna świątynia, ma charakter późnogotycki, zbudowano ją w 1510 roku z fundacji Jana Sobockiego, miejscowego proboszcza i kanonika katedralnego. W 1780 roku, groziło jej zawalenie, dlatego też została odrestaurowana przez Ksawerego Moraczewskiego,

cegły, na kamiennej podmurówce. Ozdobny portal wejściowy do pałacu zrobiony jest z piaskowca. Znacznie skromniejsze fasady boczne i tylna.

Obiekt zachowany w dobrym stanie – własność prywatna.

Kościół w Cerekwicy pw. Podwyższenia Krzyża Świętego

Kościół, fundowany przed 1404 rokiem. Pierwsze wiadomości o proboszczu odnotowano w 1404 roku, był nim Piotr Czerzuch. Pierwszy kościół śś. Wojciecha i Katarzyny został w roku 1556 przekazany innowiercom przez Jana Szamotulskiego, właściciela wsi. W 1626 roku kościołowi groziło zawalenie, a w czasie potopu szwedzkiego kościół spłonął wraz z okolicznymi zagrodami. W 1732 roku ówczesny właściciel Jan z Bnina Radzewski, zbudował nowy kościół pw. Św. Wojciecha, drewniany na planie krzyża, który został zniszczony przez pożar w XVIII w. Obecny murowany kościół został wzniesiony w 1827 roku, dzięki Zuzannie z Gorczewskich Dobrzyckiej. W czasie II wojny światowej władze niemieckie zamknęły świątynię i przeznaczyły ją na magazyn. W sąsiedztwie kościoła znajduje się: kaplica, dzwonnica i plebania. Na szczególną uwagę zasługują: stynący łaskami drewniany krzyż późnogotycki z pierwszej połowy XVI w. oraz kamienna chrzcielnica z 1537 roku w kształcie kielicha.

Obiekt zachowany w dobrym stanie, pełni swoją pierwotną funkcję – własność kościelna.

Kościół w Żydowie

Parafia powstała w XII w. Pierwszy drewniany kościół z 1468 roku, powstał z fundacji rodziny Żydowskich, herbu Nałęcz. W 1690 roku, nowy właściciel, Zdychowski (na tym samym miejscu) wybudował drewnianą świątynię, która spłonęła w 1827 roku. Budowę murowanego kościoła rozpoczęto w latach 1902-1905, staraniem ówczesnego właściciela majątku Żydowo hrabiego Szodrskiego. Podczas II wojny światowej kościół zamknięto i przeznaczono na magazyn. W latach 1992-1993 przeprowadzono gruntowny remont świątyni. Z dawnych czasów zachowała się kamienna kropielnica i dzwon z datą 1624 rok. Świątynia jest murowana w stylu neoromańskim, posiada dzwon datowany na XVII w. Kościół zbudowany jest na rzucie zbliżonym do krzyża greckiego. Jest budowlą jednonawową.

Obiekt zachowany w dobrym stanie, pełni swoją pierwotną funkcję.

Dwór w Żydowie

Obiekt stanowi obszerną, kilkuczęściową budowlę, powstałą w XVIII wieku – w czasie gdy właścicielami miejscowości byli Smoleńscy. W ciągu lat ulegał przebudowom. Obecny wzniesiony w 1912 roku dla właściciela Żydowa Jana Szoldrsiego przez architekta Stanisława Mieczkowskiego. Cechą charakterystyczną jest klasyczny czterokolumnowy wysunięty piętrowy portyk w elewacji frontowej. Dwór otoczony jest parkiem krajobrazowym.

Obiekt zachowany w dobrym stanie – własność prywatna.

Kościół w Rokietnicy pw. Chrystusa Króla Wszechświata

Kościół został zbudowany ok. 1890 roku przez gminę ewangelicką. W 1945 roku został przejęty przez kościół rzymsko-katolicki jako filialny parafii w Cerekwicy. Od 1980 roku, na mocy dekretu ks. abp. Jerzego Stroby, stał się kościołem parafialnym. Kościół posiada drobne cechy gotyckie. Murowany z cegły ceramicznej, został częściowo przebudowany i rozbudowany. Wystrój wnętrza współczesny. Na szczególną uwagę zasługują współczesne obrazy: Chrystusa Króla Wszechświata oraz stacje drogi krzyżowej autorstwa Wandy Galczyńskiej.

Obiekt zachowany w dobrym stanie, pełni swoją pierwotną funkcję – własność kościelna.

Dwór w Rokietnicy

Obiekt został wzniesiony na początku XIX w. Obecny kształt jest wynikiem wielu modernizacji i przebudów. Obecnie jest siedzibą Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych. W otoczeniu dawnego dworu zachowało się kilka drzew parku krajobrazowego założonego na początku XIX w. Niektóre drzewa mają obwód przekraczający 3 m.

Obiekt zachowany w dobrym stanie – własność Powiatu Poznańskiego, we trwałym władaniu Zespołu Szkół M. JADWIGI I WŁADYSŁAWA ZAMOYSKICH ROKIETNICA.

Wiatrak w Kiekrzu

Drewniany wiatrak w Kiekrzu – holender z 1905 roku, wykonany na planie ośmiokąta, stanowiące oddział Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Jest to jedyny tego typu wiatrak w Wielkopolsce, w znacznym stopniu zautomatyzowany. Pracujący w nim młynarz musiał w zasadzie jedynie wsypać ziarno i podłożyć worek pod mąkę. Jego górna część, tzw. czapa, sama ustawiała się kierunku wiatru, co ułatwiał mały wiatraczek z tyłu kopuły. Dodatkowym ulepszeniem technicznym, zwiększającym szybkość pracy wiatraka i usprawniającym tym samym pracę młynarza, były śmigła z żaluzjami.

Obiekt zachowany w dobrym stanie, stanowi obecnie element ekspozycji Muzeum Pierwszych Piastów w Lednicy.

Zagrożenia dla zabytków nieruchomych z terenu gminy

Do istotnych zagrożeń obiektów zabytkowych na terenie gminy należy zaliczyć tzw. zagrożenia techniczne. Pierwotny układ komunikacyjny, na który nałożone są wszelkie współczesne rozwiązania drogowe, kumuluje się niekorzystnie w odniesieniu do wszelkich budowli, szczególnie zaś tych, które są obiektami zabytkowymi. Emisje gazów, zanieczyszczeń atmosferycznych, to następna z przyczyn degradujących elewacje pokryte tynkami tradycyjnymi.

Tradycyjna kultura ludowa, której materialnym wyznacznikiem jest budownictwo wiejskie, podlega dynamicznym zmianom tak w funkcji obiektów, jak i w formie. Lokalne społeczności wioskowe, dla których tradycyjne wzory postępowania były wyznacznikiem wartości kształtujących tę społeczność, odchodzą w przeszłość. Nowatorskie trendy gospodarowania niszczą lub wręcz eliminują pozostałości dawnej architektury budowlanej. Na terenie gminy Rokietnica nie spotyka się już praktycznie przykładów tradycyjnego budownictwa wiejskiego. Można by powiedzieć, że stan techniczny budynków jest determinowany stanem świadomości o ich historycznej funkcji oraz uświadamianej potrzebie adaptacji we współczesnym społeczeństwie.

Do obszarów zagrożonych zaliczyć należy również dawne zespoły folwarczne. Brak nowych funkcji dla obiektów architektonicznych związanych z dawną zabudową folwarczną i niewielka możliwość wykorzystania starych budynków do nowoczesnej produkcji powoduje opuszczenie, a w konsekwencji niszczenie obiektów.

Przemiany społeczne to proces. Jego dynamika, ostrość, ukierunkowania, szczególnie te będące wynikiem globalnych zawirowań społecznych, a do takich niewątpliwie należy zaliczyć II wojnę światową, doprowadziły do wyludnienia wielu wsi i przysiółków zamieszkałych przez ludność pochodzenia niemieckiego.

Pozostałości tych wspólnot, jakimi są cmentarze, ulegają powolnej i zdaje się nieodwracalnej zagładzie. Istniejące na terenie gminy nieczynne cmentarze ewangelickie, to dziś już przysłowiowy punkt na mapie, zapomniane, ich stan jest zły. Zniszczone i zdekompletowane nagrobki, mogiły czytelne fragmentarycznie, brak pierwotnej zieleni cmentarnej, obecny drzewostan dziczejący, całość układu nieczytelna i trudno dostępna. Nie budzą one żadnych emocji, gdyż nie pełnią żadnej funkcji w lokalnych społecznościach.

ZESTAWIENIE OBIEKTÓW BĘDĄCYCH POD ADMINISTRACJĄ GMINY

- Cerekwica - ul. Młyńska - pałac
- Kobylniki - cmentarz ewangelicki
- Krzyszkowo - ul. Koszycy 1 - szkoła ob. świetlica (współwłasność)
- Krzyszkowo - ul. Koszycy 1 - budynek gospodarczy (współwłasność)
- Mrowino - Szkolna 2 - szkoła ob. przedszkole
- Napachanie - Poznańska 30 - szkoła
- Rokietnica - ul. Szkolna 3 - szkoła ob. ośrodek kultury
- Rokietnica - ul. Pocztowa 1 - dom
- Rokietnica - ul. Pocztowa 8 - dom

Obiekty administrowane przez gminę są zachowane przeważnie w dobrym stanie. Trwa postępowanie przetargowe na remont obiektu przy ul. Pocztowej 8.

6.4 ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład

narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki ruchome na terenie Gminy Rokietnica stanowią wystrój i wyposażenie świątyń. Łącznie w rejestrze zabytków ujęto 38 obiektów. W kościele parafialnym pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w miejscowości Sobota znajdują się 22 obiekty wpisane do rejestru zabytków. Ich stan zachowania jest dobry (nr rej. 144/Wlkp/B z dn. 22.01.2009 r.). W kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Żydowie w skład wyposażenia i wystroju wchodzi 16 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Zachowane w dobrym stanie (nr rej. 195/Wlkp/B z dn. 21.02.2011 r.).

Wszelkie prace przy obiektach ruchomych wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia konserwatora zabytków.

6.5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic gminy. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków w chwili obecnej jest 486. Opracowana została zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w grudniu 2018 roku. Osadnictwo koncentruje wzdłuż terasy nadzalewowej rzeki Samicy od Rokietnicy, poprzez Kiekrz do Wielkiego oraz w rejonie Napachania. Nasilenie stanowisk występuje w obrębie rozlewisk rzeki Samicy w rejonie Pawłowic i Soboty. Miejscem intensywnego osadnictwa w pradziejach i we wczesnym średniowieczu były brzegi jeziora Kierskiego. Stanowiska archeologiczne koncentrują się wokół zabudowań miejscowości Kiekrza, Mrowina i Cerekwicy. Wyraźne skupisko pozostałości po dawnym osadnictwie odnotowuje się w okolicach miejscowości: Rokietnica, Pawłowice, Kiekrz, Mrowino, Cerekwica, Przybroda, Kobylniki, wokół rozciągających się tam cieków wodnych i podmokłych łąk.

Na interesującym nas obszarze dominuje osadnictwo kultur neolitycznych, epoki brązu oraz z okresu wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza. Najstarsze ślady osadnictwa wiążą się z epoką kamienia - mezolitem. Na uwagę zasługują obozowiska mezolityczne w Kiekrzu, na powierzchni których wystąpiły narzędzia i odłupki krzemienne.

Neolit (młodsza epoka kamienia) przynosi rewolucyjne zmiany w historii ludzkości. Dotychczasowa gospodarka przyswajająca dzięki opanowaniu uprawy ziemi i hodowli zwierząt, została zastąpiona przez gospodarkę wytwarzającą. Wraz z osiadłym trybem życia pojawiły się takie wynalazki jak: stałe budownictwo mieszkalne i gospodarcze, umiejętność lepienia i wypalania naczyń glinianych, znajomość tkactwa itp. Wszystkie te nowości na ziemi polskiej przyniosła ludność kultury ceramiki wstęgowej rytej, która dotarła tu z terenów naddunajskich poprzez Bramę Morawską. Ludność ta osiedlała się głównie na terenach o najlepszych glebach, na których uprawiała pszenicę, jęczmień, proso (prawdopodobnie metodami kopieniaczymi, za pomocą kamiennych i rogowych motyk). Ze zwierząt domowych hodowała krowy, owce, kozy i świnie. Dotychczas brak na terenie gminy znalezisk wiązanych z kulturą ceramiki wstęgowej.

W połowie IV tysiąclecia przed naszą erą na obszarze Niżu Europejskiego utworzyła się kultura pucharów lejkowatych. Ludność kultury pucharów lejkowatych zamieszkiwała niewielkie osady, położone na łagodnych stokach wydmywnych wzniesień. Charakterystyczną cechą tej kultury w zakresie obrządku pogrzebowego były monumentalne grobowce megalityczne („kujawskie”) w postaci długiego (do 130 nr), trójkątnego (o podstawie do 15 m) kopca obstawionego wielkimi kamieniami. Pochówki w obudowie kamiennej znajdowały się pod nasypem grobowca.

Prawie równolegle rozwijała się kultura amfor kulistych, będąca kontynuacją kultur wstęgowych i przejmująca wiele cech od kultury pucharów lejkowatych. Dotychczas odnalezione osady tej kultury charakteryzowały się małą ilością domów o konstrukcji słupowej zbudowanych na planie nieregularnego czworokąta, czasami również w formie ziemianki. Groby ludności kultury amfor kulistych najczęściej występują w formie skrzyń z kamieni, przykrytych ziemnym nasypem. Wewnątrz znajdowano ozdoby, naczynia. Wiele pochówków zawiera również szczątki zwierząt, głównie bydła z obciętymi rogami.

Wśród punktów osadniczych pochodzących z okresu neolitu szczególną wartość reprezentują osady z Kiekrza. Napachania, Cerekwicy, Mrowina.

Z upowszechnieniem się nowego materiału (brązu) wiąże się dalszy rozwój gospodarczo-cywilizacyjny w epoce brązu. Docierał on na nasze tereny drogą wymiany z południa Europy, zwiększając rolę handlu i powodując przenikanie się wpływów. Wczesna epoka brązu (około 1900-1200 p.n.e.) jest na terenie gminy reprezentowana przez kultury unietycką i trzciniecką. Podstawą gospodarki kultur wczesnobrązowych był chów zwierząt i uprawa ziemi, uzupełniane łowiectwem i rybołówstwem.

Wzrost osadnictwa widoczny jest w środkowym i późnym okresie epoki brązu. Zaczęła się wówczas rozwijać na ziemiach polskich kultura łużycka, zaliczana do wielkiego kompleksu kultur popielnicowych, rozprzestrzeniających się stopniowo z centrum naddunajskiego na rozległe tereny Europy. Ludność kultury łużyckiej prowadziła osiadły tryb życia, a system gospodarczy tej kultury, jak się przypuszcza, był wielokierunkowy. Posługiwano się sprzężajnym radłem, a mniejsze pola obrabiano za pomocą motyk rogowych, zboże sprzątano sierpem brązowym. Zmarłych palono na stosie, a ich szczątki składano do popielnic, które zakopywano w ziemi wraz z przystawkami i darami grobowymi. Znacznemu upowszechnieniu uległy wyroby brązowe, zarówno ozdoby, jak i narzędzia, które wytwarzano na miejscu.

W VII w p.n.e. rozpoczyna się na ziemiach polskich epoka żelaza. Obok wyrobów brązowych, których udział systematycznie maleje, pojawiają się wówczas wyroby żelazne. W pierwszym okresie epoki żelaza (okres halsztacki 650-400 p.n.e.) kultura łużycka przeżywa swój największy rozkwit i posiada szerokie kontakty z resztą Europy. Powstają wówczas grody typu Biskupin. Pod koniec okresu okres halsztackiego rozpoczyna się stopniowy rozkład kultury łużyckiej, spowodowany prawdopodobnie kryzysem gospodarczym wywołanym pogorszeniem się klimatu oraz zbytnim wyeksploatowaniem środowiska naturalnego. Dodatkowym czynnikiem destabilizacyjnym był najazd Scytów.

Podniesienie się poziomu wód gruntowych, spowodowane zmianami klimatycznymi, wypiera osadników z ich dotychczasowych siedlisk. Osłabione w ten sposób osadnictwo łużyckie jest stopniowo podbijane lub kolonizowane przez pokrewne im ludy tworzące kulturę pomorską. Trudno jest stwierdzić, czy proces ten miał charakter zbrojnej agresji, czy odbywał się w sposób pokojowy poprzez asymilację miejscowej ludności i przybyłej z Pomorza nowej grupy osadniczej. Różnice między obydwoma kulturami widoczne są przede wszystkim w formach grobów oraz kształtach i ornamentyce naczyń i przedmiotów metalowych.

Osadnictwo kultury łużyckiej i pomorskiej z okresu brązu i żelaza dokumentują stanowiska w Kiekrzu oraz Bytkowie o dużym rozrzucie ceramiki i bogatym materiałem ceramicznym na powierzchni.

Początek wieku IV p.n.e. wiąże się z masowym upowszechnieniem się żelaza jako podstawowego surowca, ujednoczenia używanych ozdób, narzędzi, broni, przedmiotów codziennego użytku. Na terenie ziem polskich wykształciła się wówczas tzw. kultura przeworska. Miało to miejsce w późnym okresie lateńskim (młodszy okres przedrzymski 150 p.n.e. - 25 n.e.). Rozwijała się ona następnie w kolejnym okresie - wpływów rzymskich (I-IV w. n.e.). Ludność kultury przeworskiej prowadziła osiadły tryb życia, zamieszkując osady otwarte. Podstawę gospodarki stanowiła uprawa roli w połączeniu z hodowlą zwierząt, wśród których dominowało bydło rogate. Rozwijały się również inne gałęzie wytwórczości, szczególnie hutnictwo i kowalstwo, m.in. ze względu na duże zapotrzebowanie na broń i narzędzia. Dość często wytop żelaza i wyrób z nich gotowych przedmiotów odbywał się w pobliżu osad. Charakterystyczny był obrządek pogrzebowy kultury przeworskiej. Całość wyposażenia zmarłego palono wraz ze zwłokami na stosie, a naczynia składane do grobów celowo rozbijano. Z okresu rzymskiego pochodzą rozległe osady - Sobota, Cerekwica.

Na przełomie IV i V w. n.e. większość obszarów ziem polskich przeżywa głęboki kryzys kulturowy, osadniczy i gospodarczy. Związane jest to prawdopodobnie z załamaniem się dotychczasowej sytuacji politycznej Europy w wyniku najazdu Hunów. Najazd ten wywołał masowe przesunięcia ludności zamieszkującej jej środkową część oraz zlikwidował wpływ Cesarstwa Rzymskiego. Rozpoczął się okres wędrówek ludów. Bezpośrednim tego skutkiem było zahamowanie trwającego kilka wieków rozwoju gospodarczego i społecznego na ziemiach polskich.

Począwszy od VI w. n. e. wkraczamy w nowy okres dziejów zwany wczesnym średniowieczem. Początkowe fazy tego okresu charakteryzują się wyraźnym regresem w zakresie kultury materialnej. Pojawia się nowy system gospodarki żywnościowej - przemienno-ugorowej uprawy zbóż ozimych i jarych. Szeroko stosowana jest sprzężajna obróbka roli. Pojawia się na szeroką skalę proso. W hodowli wzrasta rola świni przy zmniejszeniu stad bydła rогatego i koni. Gęstość osadnictwa w tym okresie jest raczej niewielka. Osady miały niewielkie rozmiary, chaty miały konstrukcję zrębową, wykorzystywano też kwadratowe ziemianki i półziemianki.

Znaczny rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy zaczął się w wieku VIII. W ciągu IX i X wieku kształtowały się podstawy terytorialne państwa polskiego. Powstały wówczas grody - siedziby przedstawicieli władzy, ośrodki gospodarcze i zalążki przyszłych miast. Widoczne jest kilka faz powstawania grodów okres plemienny, kiedy grody skupiają się w Wielkopolsce zachodniej i południowo-zachodniej; następnie w czasie bezpośrednio poprzedzającym okres formowania państwa grody powstają w środkowej i północno-wschodniej Wielkopolsce; sieć grodów rozrasta się następnie przynajmniej w trzech fazach w miarę poszerzania się terytorium państwa piastowskiego.

Według ocen archeologów, grodziska te były zamieszkałe przez człowieka od IX do XI wieku, czyli pod koniec wczesnego średniowiecza. Czasy te to okres przedpiastowski i wczesnopiastowski. W okresie przedpiastowskim trwał jeszcze zwyczaj ciałopalenia, ale około X wieku obrządek ten ustąpił miejsca pochówkowi szkieletowemu.

Zespoły osadnicze związane z okresem średniowiecza tworzą osady powiązane z grodziskiem wczesnośredniowiecznym w Przybrodzie. W okresie średniowiecza kształtuje się też obecny układ miejscowości, stąd koncentracja osadnictwa średniowiecznego w większości miejscowości jak Kiekrz, Cerekwica, Rokietnica, Kobylniki. Zespoły osadnicze tworzą osady powiązane z grodziskiem wczesnośredniowiecznym w Przybrodzie. Nie można pominąć osad wielokulturowych np. w Żydowie, Bytkowie, które są świadectwem trwania osadnictwa od neolitu poprzez epokę brązu, żelaza, okres wpływów rzymskich po średniowiecze.

Do rejestru zabytków archeologicznych województwa wielkopolskiego wpisano następujące stanowiska:

1. Mrowino - Stanowisko archeologiczne: cmentarzysko kultury łużyckiej - nr rej. 1644/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 10 grudnia 1974 r. i przepisane do księgi C rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego pod numerem rejestru: 179/Wlkp/C dnia 04.01.2008 r.
2. Mrowino - Stanowisko archeologiczne: osada kultury pucharów lejkowatych - nr rej. 1488/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 3 października 1973 r. i przepisane do księgi C rejestru zabytków

Województwa Wielkopolskiego pod numerem rejestru: 180/Wlkp/C dnia 04.01.2008 r.

3. Przybroda - Stanowisko archeologiczne: grodzisko stożkowate - nr rej. 97/A, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 14 grudnia 1967 r. i przepisane do księgi C rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego pod numerem rejestru: 181/Wlkp/C dnia 04.01.2008 r.

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z Powiatowym Konserwatorem Zabytków w Poznaniu.

Zagrożenia dla zabytków archeologicznych z terenu gminy

Przed wszystkim należy podkreślić, że wszelkie inwestycje, które wiążą się z pracami ziemnymi, takie jak np. kanalizacja, wodociągi, inwestycje mieszkaniowe i przemysłowe, budowa dróg, obwodnic, lokalizacje żwirowni, kopalni kruszywa, planowane zalesienia, melioracje, regulacje cieków wodnych itp., stanowią istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych. Do takich inwestycji w najbliższych latach należy zaliczyć następujące projekty:

- Budowa ul. Wierzbowej w Rokietnicy,
- Rozbudowa ul. Trakt Napoleoński w Rokietnicy na odcinku od ul. Noblistów do linii kolejowej wraz z skrzyżowaniem z ul. Szamotulską,
- Budowa ścieżki rowerowej Rokietnica - Bytkowo - Sobota,
- Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż ul. Trakt Napoleoński w Rokietnicy na odcinku od ul. Dojazd do ul. Kierskiej,
- Budowa ścieżki rowerowej Cerekwica - Przybroda,
- Budowa ulic: Miłej, Jasnej, Przyjemnej w Rokietnicy,
- Budowa ul. Ptasiej w Kiekrzu.

Zdecydowana większość stanowisk archeologicznych z terenu gminy znajduje się na terenach rolnych, łąkach oraz nieużytkach. Stanowiska występują z reguły w pobliżu cieków wodnych lub ich bezpośrednim sąsiedztwie oraz na

wyniesieniach terenu, a także w rozlewiskach rzeki Samicy. Z racji intensywnej uprawy roli, niemal wszystkie stanowiska są potencjalnie narażone na zniszczenie, ale ze względu na stopień zagrożenia i ich wartość poznawczą należy je zróżnicować i adekwatnie z nimi postępować. Jest to o tyle ważne, iż obydwie stanowiska w Mrowinie wpisane do rejestru znajduje się bezpośrednio w sąsiedztwie pasa drogowego. Przy szczególnie ważnych stanowiskach archeologicznych (zwłaszcza tych posiadających własną formę terenową – grodziska i kurhany), w ich obrębie i otoczeniu powinien obowiązywać całkowity zakaz zabudowy. W przypadku zaistnienia konieczności przeprowadzenia prac ziemnych na obszarze stanowisk archeologicznych właściwy miejscowo konserwator zabytków może nakazać wykonanie wyprzedzających inwestycję badań archeologicznych.

W przypadku zaistnienia konieczności przeprowadzenia prac ziemnych na obszarze stanowiska należy realizować wyprzedzającą daną inwestycję ratownicze badania archeologiczne. Ewentualne granice stref badań powinny zostać ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub określone na mocy decyzji o warunkach zabudowy lub inwestycji celu publicznego.

Należy zwrócić baczną uwagę na prace ziemne podczas działalności inwestycyjnej w obrębie poszczególnych stanowisk archeologicznych i objąć te stanowiska ochroną konserwatorską już na etapie koncepcyjnym. Inwestorzy powinni wystąpić do właściwego miejscowo Konserwatora Zabytków o wydanie zaleceń i uwarunkowań koniecznych do spełnienia w związku z daną inwestycją. Właściwy miejscowo Konserwator Zabytków może nakazać wykonanie poprzedzających inwestycję badań archeologicznych lub prowadzenie badań archeologicznych w trakcie trwania prac ziemnych. Niezależnie od działalności inwestycyjnej, stanowiska w obrębie których zewidencjonowano liczne zabytki ruchome, zebrane w trakcie badań powierzchniowych należy typować w pierwszej kolejności do ratowniczych badań wykopaliskowych. Dodatkowo postuluje się także przeprowadzenie planowych badań archeologicznych, ukierunkowanych na uzupełnienie informacji dotyczących konkretnych stanowisk.

W przypadku ujawnienia podczas badań archeologicznych nowych faktów osadniczych należy ten fakt odnotować w karcie adresowej gminnej ewidencji zabytków.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest ujmowanie zagadnień związanych z ochroną zabytków w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz uzgadnianie i wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich zawartych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo Konserwatora Zabytków

6.7 KRAJOBRAZ KULTUROWY

Na terenie Gminy znajduje się wiele interesujących obiektów związanych z dziedzictwem kulturowym regionu. W przestrzeni najsilniej zaznaczają swoją obecność obiekty kubaturowe, przede wszystkim obiekty architektury sakralnej i rezydencyjnej, te ostatnie zwłaszcza w powiązaniu z parkami krajobrazowymi i towarzyszącą zabudową.

Nieliczną, ale istotną grupę obiektów sakralnych, reprezentuje przede wszystkim najstarszy z zachowanych kościołów - kościół w Sobocie z XVI wieku, posiadający też XVIII-wieczną dzwonnice. Kościół parafialny z XIX wieku w Cerekwicy posiada chrzcielnicę z 1537 roku. Pochodzący z początku XX wieku kościół w Żydowie ma z kolei na wyposażeniu XVIII-wieczny dzwon.

Odrębną grupę stanowią obiekty rezydencyjne, dwory szlacheckie. Dobrze zachowany jest zespół pałacowo- parkowy w Napachaniu, z dzisiejszą jego postacią z końca XIX wieku. Podobnie rzecz się ma z większością obiektów składających się na zespół dworsko-parkowy w Rokietnicy, pochodzący z przełomu XIX/XX wieku. Także w Żydowie dość dobrze udało się zachować pochodzący z początku XX wieku zespół zabudowań.

Majątek cerekwicki z drugiej połowy XIX wieku, choć nie wpisany do rejestru zabytków, jest również interesującym przykładem wielkopolskich siedzib dworsko-folwarcznych. Zespół w Mrowinie z początku XX wieku jest w stanie złym, a w stanie praktycznie ruiny pozostaje zespół w Rostworowie i w Pawłowicach. Do tych siedzib doliczyć trzeba pałac i park w Przybrodzie, dzięki użytkowaniu przez Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu zachowany w dość dobrym stanie.

Specyficznym przykładem zabytku jest dość dobrze zachowany wiatrak holenderski w Kiekrzu, przynależący do Muzeum Pierwszych Piastów.

Należy tu podkreślić, że elementem kulturowo istotnym jest krajobraz kulturowy w jego całości. Dlatego też walory krajobrazowe kilku wyróżnionych obszarów Gminy są w chwili obecnej niedostatecznie chronione. Dotyczy to w szczególności:

- terenów północnych Gminy, przede wszystkim wsi Rostworowo i Żydowo, a także Krzyszkowo, zagrożonych tak pod względem integralności przestrzennej, jak i tożsamościowym, dla których podstawowe niebezpieczeństwo stanowi tzw. zagospodarowanie kroczące, czyli zabudowa lokowana wzdłuż głównych dróg, budująca płytkie struktury utrudniające utrzymywanie i rozwój sieci drogowej oraz w nieracjonalny sposób korzystająca z dostępnej infrastruktury,
- doliny Samicy „Pamiętkowskiej”, naruszonej już niestety pomiędzy Napachaniem i Mrowinem, a i dalej w rejonie Cerekwicy, co doprowadziło do częściowej deprecjacji walorów przyrodniczych tego obszaru,
- doliny Samicy Kierskiej poddawanej silnej antropopresji, dla której podstawowym niebezpieczeństwem jest zarówno kierunkowa ekspansja zabudowy, jak i skutki wywołane przez tę ekspansję (zanieczyszczenia, ścieki, straty środowiskowe wynikające z zakłócenia naturalnych procesów przyrodniczych),
- otwarty krajobraz wielkopolski okolic wsi Dalekie i w mniejszym stopniu Pawłowice (część wschodnia), z coraz rzadszym w obrębie aglomeracji Poznania terenem otwartym, nienaruszonym zabudową.

Nie utworzono na terenie gminy parków kulturowych, brak też wpisanych do rejestru układów urbanistycznych lub ruralistycznych.

6.8 ZASOBY MUZEALNE

Na terenie gminy zlokalizowany jest drewniany wiatrak – holender z 1905 roku, wykonany na planie ośmiokąta, znajdujący się tuż obok jeziora Kierskiego, mieszczące się w nim Muzeum Młynarstwa, stanowi oddział Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. We wnętrzu zabytkowego holendra do dziś można oglądać dawne maszyny służące do produkcji mąki: maszynę parową wykorzystywaną do napędu podczas bezwietrznej pogody, specjalną linę z sierści wielbłądziej i konopi oraz specjalne drewno egzotyczne, którego nie trzeba było oliwić.

6.9 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości. Dziedzictwo niematerialne obejmuje takie przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem itp.

Na terenie gminy zachowana jest pamięć o miejscach kultu takich jak kapliczki przydrożne, które są pielęgnowane przez lokalną społeczność. W ramach edukacji szkolnej i przedszkolnej organizowane są różnego typu zajęcia związane z tradycjami regionalnymi, organizowane są również imprezy związane ze zwyczajami rolniczymi (np. Dożynki).

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz w celu sformowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę słabych i mocnych stron Gminy

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Urozmaicona rzeźba terenu, w tym obecność zbiorników wodnych• Położenie Gminy w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych• Dobra drogowa i kolejowa dostępność gminy	<ul style="list-style-type: none">• Zaniedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięta sieć dróg lokalnych • Bogata historia terenów gminy • Zachowane obiekty sakralne o wysokiej wartości kulturowej • Cenny zasób stanowisk archeologicznych w tym wpisanych do rejestru zabytków • Bezpośrednie sąsiedztwo miasta wojewódzkiego - Poznania • Korzystna lokalizacja siedziby Gminy, w centrum obszaru Gminy • Czystość środowiska • Wykorzystywanie funduszy unijnych przez władze Gminy • Aktywna działalność lokalnych organizacji pozarządowych • Uczestnictwo Gminy w działaniach związanych z turystyką, w tym w ramach lokalnej grupy działania 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Samowole budowlane oraz niewłaściwie prowadzone remonty obiektów zabytkowych, powodujące utratę walorów zabytkowych • Niezbyt duże środki w budżecie Gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego • Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Niepełne wykorzystanie walorów turystycznych Gminy • Zła sytuacja finansowa wielu właścicieli obiektów zabytkowych • Niewielka ilość działań dotyczących rozwijania tożsamości regionalnej w ofercie edukacyjnej szkół
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków • Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków • Szersza promocja walorów kulturowych i przyrodniczych Gminy, przyciągająca turystów • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki miejscowości • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne • Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa (np. w zakresie dobrych praktyk) • Korzystanie z dofinansowania na działania rewitalizacyjne (np. w ramach RPO) • Korzystanie ze wsparcia struktur takich jak np. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do charakteru regionu • Zmiany w układach przestrzennych, związane z nową zabudową • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych • Brak komunikacji na linii właściciele – władze samorządowe • Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remontach obiektów zabytkowych • Niezbyt skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska • Zanik tradycji i tożsamości regionalnych • Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego • Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych

<ul style="list-style-type: none">• Zachowanie tożsamości regionalnej mieszkańców od edukacji szkolnej poprzez festyny, lokalne święta, konkursy• Powstawanie i dalszy rozwój istniejących organizacji pozarządowych• Tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej obiektów zabytkowych	<ul style="list-style-type: none">• Klęski żywiołowe i inne zdarzenia losowe• Akty wandalizmu
--	--

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY ROKIETNICA

Gminny Program Opieki nad Zabytkami formułuje szereg działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami gminnymi. Wyznaczone kierunki i zadania uwzględniają specyfikę dziejów gminy i charakter jej dziedzictwa kulturowego oraz są zgodne z celami wskazanymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

PRIORYTET I - DBAŁOŚĆ O ZACHOWANIE ISTNIEJĄCYCH WALORÓW ZABYTKOWYCH

Cel szczegółowy I.1 Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych

Działania:

1. Przeznaczanie środków finansowych z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków, na miarę możliwości finansowych budżetu Gminy.
2. Współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków oraz Powiatowym Konserwatorem Zabytków w Poznaniu przy identyfikacji i realizacji zadań związanych z ochroną zabytków zlokalizowanych na terenie gminy,

3. Przekazywanie właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych informacji o możliwościach pozyskiwania dodatkowego wsparcia finansowego (zwłaszcza z funduszy europejskich),
4. Remont ze środków budżetowych obiektów pod adresem Poczta 8 w Rokietnicy, wpisanego do gminnej ewidencji zabytków,
5. Działania remontowe przy obiektach stanowiących własność Gminy Rokietnica w przypadku nieprzewidzianej konieczności,
6. Prowadzenie prac porządkowych i pielęgnacyjnych na terenie cmentarza ewangelickiego w Kobylnikach.

Cel szczegółowy I.2 Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów

Działania:

1. Publikowanie folderów, ulotek oraz innych materiałów przybliżających mieszkańcom i turystom zasoby historyczne gminy,
2. Atrakcyjne przedstawianie obiektów za pomocą iluminacji, tworzenia punktów widokowych, prezentacji multimedialnych i muzycznych.

Cel szczegółowy I.3 Dbłość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy

Działania:

1. Ścisłe powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi,
2. Aktualizacja założeń gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (przyjęto - 2015 rok),
3. Realizacja zasad ładu przestrzennego m.in. poprzez utrzymanie czytelności form przestrzennych, dostosowania form budowli w stosunku do ich funkcji w przestrzeni oraz dbałości o krajobraz kulturowy,
4. Regularna aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków (zarówno w zakresie architektury, jak i stanowisk archeologicznych), w porozumieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków i Powiatowym Konserwatorem Zabytków w Poznaniu, weryfikacja zespołów folwarcznych będących w WEZ,

Cel szczegółowy I.4 Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego

Działania:

1. Wspieranie działalności instytucji kultury i organizacji pozarządowych podejmujących zadania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego,
2. Organizacja spotkań, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego,
3. Wsparcie akcji mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego.

PRIORYTET II – ROZWÓJ TURYSTYKI W GMINIE W OPARCIU O BOGACTWO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**Cel szczegółowy II.1 Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego**

Działania:

1. Rozwijanie istniejących produktów turystycznych opartych na szlakach turystycznych, kulturowych lub ścieżkach edukacyjnych,
2. Tworzenie nowych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych form turystyki bądź aktywności mogących przyciągnąć turystów - np. turystyka eksploracji, geocaching, gry terenowe, gry wojenne,
3. Organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom gminy i regionu lokalne wartości historyczne.

Cel szczegółowy II.2 Wykorzystanie mediów tradycyjnych, Internetu i multimediów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych

Działania:

1. Dbanie o aktualizację gminnej strony www,
2. Rozwój systemu informacji przestrzennej z warstwą informacyjną na temat obiektów zabytkowych wchodzących w skład Gminnej Ewidencji Zabytków oraz udostępnienie go na forum publicznym,
3. Współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi, jak i internetowymi.

Cel szczegółowy II.4 Poprawa dostępności obiektów zabytkowych dla osób niepełnosprawnych

Działania:

1. Przystosowanie obiektów zabytkowych dla osób z niepełnosprawnością, w miarę dostępnych środków prawnych, finansowych i ekonomicznych,
2. Wykorzystanie dźwięków, muzyki i audioprzewodników w celu przedstawiania informacji o obiektach zabytkowych osobom niewidomym i niedowidzącym,

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rokietnica powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Powiatowego Konserwatora Zabytków, Powiatowego Urzędu Pracy, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony gminy Rokietnica zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, gminne placówki kultury – np. biblioteka) oraz referaty Urzędu Gminy w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, nagrody, ulgi finansowe),
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),

- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),
- koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi)

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art. 87 ust.1 i ust.5 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata Wójt sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy. Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m.in. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w%) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż

ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury oraz programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (szczegóły dostępne na <http://www.mkidn.gov.pl>)
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków (szczegóły dostępne na <http://poznan.wuoz.gov.pl>)
- dotacje wojewódzkie
- dotacje powiatowe
- dotacje gminne
- inne źródła

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych (szczegóły nt. nowej perspektywy finansowania dostępne są na stronach WRPO)
- źródła w ramach programów unijnych takich jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich lub Program Infrastruktura i Środowisko
- źródła poza unijne - Mechanizm Norweski i Fundusz EOG (szczegóły programów ogłaszane są na bieżąco)

12. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY ROKIETNICA

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rokietnica jest dokumentem długofalowym, zapisy w nim zawarte powinny być brane pod uwagę we wszelkich działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie gminy. Konsekwentna realizacja założeń Programu przyczyni się do poprawy jakości środowiska kulturowego, wzrostu nakładów finansowych na inwestycje związane z obiektami zabytkowymi (zarówno w przypadku osób prywatnych, administracji publicznej, jak i organizacji pozarządowych), szerszej promocji gminy i przyciągnięcia turystów, a także do wzrostu świadomości regionalnej mieszkańców i poprawy ich sytuacji materialnej.

W sporządzanych co cztery lata aktualizacjach Programu powinny znajdować się odniesienia do uaktualnionych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zawartych w innych dokumentach strategicznych gminy, zwrócić też należy uwagę na wyszczególnienie obowiązujących w danym momencie aktów prawnych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami kładzie szczególny nacisk na wykorzystanie istniejących źródeł finansowania inwestycji związanych z opieką nad zabytkami, intensywne działania w obszarach najbardziej atrakcyjnych historycznie, promocję dziedzictwa kulturowego oraz wypracowanie odpowiednich schematów współpracy administracji samorządowej z właścicielami obiektów zabytkowych.

Biorąc pod uwagę korzystne położenie gminy Rokietnica, bogactwo obiektów posiadających wartości zabytkowe oraz skuteczne działania samorządu w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, Gminny Program Opieki nad Zabytkami stanowić będzie pomocne narzędzie w ukierunkowaniu polityki gminnej w zakresie rozwoju turystyki, promocji i ochrony dziedzictwa kulturowego, prowadzonej w sposób uporządkowany i długoterminowy. Wszystkie te elementy przyczynią się do postrzegania gminy Rokietnica, jako przyjaznej turystom i inwestorom, dumnej ze swoich walorów zabytkowych oraz dbającej o własne dziedzictwo kulturowe i historyczne.

WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr
1	Cerekwica	pałac w zespole	Młyńska	
2	Cerekwica	park w zespole	Młyńska	
3	Cerekwica	młyn	Młyńska	
4	Cerekwica	spichlerz w zespole	Młyńska	
5	Cerekwica	dom pracowników folwarku	Szamotulska	21-27
6	Cerekwica	dom pracowników folwarku	Szamotulska	30-32
7	Cerekwica	kościół parafialny	Szamotulska	
8	Cerekwica	cmentarz przykościelny	Szamotulska	
9	Cerekwica	kapliczka z figurą św. Jana	Szamotulska	
10	Cerekwica	cmentarz katolicki	Szamotulska	
11	Cerekwica	cmentarz katolicki		
12	Kiekrz	dom	Kierska	35
13	Kiekrz	dom	Kierska	50
14	Kiekrz	dom	Kierska	64
15	Kiekrz	dom	Starzyńska	21
16	Kiekrz	dom	Czysta	32
17	Kobylniki	cmentarz ewangelicki		
18	Krzyszkowo	dom	Główna	7
19	Krzyszkowo	dom	Główna	17
20	Krzyszkowo	szkoła ob. Świetlica	Koszycy	1
21	Krzyszkowo	budynek gospodarczy	Koszycy	1
22	Krzyszkowo	dom	Obornicka	3
23	Mrowino	pałac w zespole	Dworcowa	
24	Mrowino	park w zespole	Dworcowa	
25	Mrowino	dom	Kopernika	10
26	Mrowino	dom	Ogrodowa	10
27	Mrowino	dom	Ogrodowa	17
28	Mrowino	dom	Poznańska	40
29	Mrowino	szkoła	Szkolna	2
30	Mrowino	dom	Szkolna	19
31	Napachanie	dom pracowników folwarku	Poznańska	20
32	Napachanie	dom w zagrodzie	Poznańska	23
33	Napachanie	budynek gospodarczy	Poznańska	23
34	Napachanie	szkoła	Poznańska	30
35	Napachanie	pałac w zespole	Poznańska	
36	Napachanie	park w zespole	Poznańska	
37	Napachanie	obora w zespole	Poznańska	
38	Napachanie	spichlerz w zespole	Poznańska	
39	Napachanie	oficyna w zespole	Poznańska	
40	Napachanie	kuźnia	Poznańska	
41	Pawłowice	szkoła ob. dom	Szkolna	5
42	Przybroda	dworzec	Dworcowa	1
43	Przybroda	dom	Dworcowa	1
44	Przybroda	szalet	Dworcowa	1
45	Przybroda	dom	Każmierska	15

46	Przybroda	pałac w zespole	Parkowa	4
47	Przybroda	park w zespole	Parkowa	
48	Przybroda	domek ogrodnika w zespole	Parkowa	
49	Przybroda	obora w zespole	Parkowa	
50	Przybroda	spichlerz w zespole	Parkowa	
51	Rogierówko	krzyż przydrożny		
52	Rokietnica	dworzec	Dworcowa	1
53	Rokietnica	dom pracowników kolei	Dworcowa	2
54	Rokietnica	dom pracowników kolei	Dworcowa	3
55	Rokietnica	dom pracowników kolei	Dworcowa	4
56	Rokietnica	dom pracowników kolei	Dworcowa	5
57	Rokietnica	parowozownia	Dworcowa	
58	Rokietnica	magazyn	Dworcowa	
59	Rokietnica	wieża ciśnień	Dworcowa	
60	Rokietnica	cmentarz katolicki	Kolejowa	
61	Rokietnica	dom pracowników kolei	Obornicka	2
62	Rokietnica	budynek gospodarczy	Obornicka	2
63	Rokietnica	dom	Pocztowa	1
64	Rokietnica	dom ob. Przychodnia	Pocztowa	3
65	Rokietnica	poczta	Pocztowa	6
66	Rokietnica	dom ob. Biblioteka	Pocztowa	8
67	Rokietnica	dwór ob. Zespół szkół	Szamotulska	24
68	Rokietnica	plebania ob. Dom	Szamotulska	30
69	Rokietnica	park w zespole	Szamotulska	
70	Rokietnica	szkoła ob. Ośrodek kultury	Szkolna	3
71	Rokietnica	kościół parafialny	Szkolna	
72	Rostworowo	dwór w zespole	Parkowa	
73	Rostworowo	pozostałości bramy w zespole	Parkowa	
74	Rostworowo	park w zespole	Parkowa	
75	Rostworowo	dom	Sobocka	11
76	Rostworowo	kapliczka z figurą MB	Sobocka	
77	Sobota	cmentarz katolicki	Gajówka	
78	Sobota	kapliczka z figurą św. Wawrzyńca	Kasztanowa	
79	Sobota	plebania	Poznańska	9
80	Sobota	dzwonnica	Poznańska	
81	Sobota	kościół parafialny	Poznańska	
82	Sobota	ogrodzenie z bramami	Poznańska	
83	Sobota	dwór w zespole	Poznańska	
84	Sobota	park w zespole	Poznańska	
85	Sobota	rządcówka w zespole	Poznańska	
86	Sobota	obora w zespole	Poznańska	
87	Sobota	stodoła w zespole	Poznańska	
88	Sobota	kuźnia w zespole	Poznańska	
89	Sobota	brama w zespole	Poznańska	
90	Starzyny	dom	Poznańska	44
91	Żydowo	czworak	Przeclawska	6
92	Żydowo	czworak	Przeclawska	10
93	Żydowo	czworak	Przeclawska	14
94	Żydowo	kościół parafialny	Przeclawska	

95	Żydowo	plebania	Przeclawska	
96	Żydowo	cmentarz przykościelny	Przeclawska	
97	Żydowo	pałac w zespole	Przeclawska	
98	Żydowo	brama w zespole	Przeclawska	
99	Żydowo	park w zespole	Przeclawska	
100	Żydowo	kolumna w zespole	Przeclawska	
101	Żydowo	budowla w zespole	Przeclawska	
102	Żydowo	rządcówka w zespole	Przeclawska	
103	Żydowo	szkoła ob. Dom	Rostworowska	3
104	Żydowo	kapliczka z figurą Chrystusa		
105	Żydowo	kapliczka z figurą MB		
106	Żydowo	cmentarz katolicki		
107	Żydowo	cmentarz ewangelicki		
108	Żydowo	obora w zespole		
109	Żydowo	spichlerz w zespole		
110	Żydowo	dom	Rostworowska	1a
111	Żydowo	brama w zespole		

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO GEZ

Lp.	AZP	Miejscowość	Nr na obszarze
1	50-26	Bytkowo	41
2	50-26	Bytkowo	42
3	50-26	Bytkowo	43
4	50-26	Bytkowo	44
5	50-26	Bytkowo	45
6	50-26	Bytkowo	46
7	50-26	Bytkowo	47
8	50-26	Bytkowo	48
9	50-26	Bytkowo	49
10	50-26	Bytkowo	59
11	50-26	Bytkowo	51
12	50-26	Bytkowo	52
13	50-26	Bytkowo	53
14	50-26	Bytkowo	194
15	50-26	Bytkowo	195
16	50-26	Bytkowo	224
17	50-26	Bytkowo	225
18	50-26	Bytkowo	226
19	50-26	Bytkowo	227
20	50-26	Bytkowo	264
21	50-25	Cerekwica	117
22	50-25	Cerekwica	118
23	50-25	Cerekwica	119
24	50-25	Cerekwica	120
25	50-25	Cerekwica	121
26	50-25	Cerekwica	123
27	50-25	Cerekwica	124

28	50-25	Cerekwica	125
29	50-25	Cerekwica	126
30	50-25	Cerekwica	127
31	50-25	Cerekwica	128
32	50-25	Cerekwica	129
33	50-25	Cerekwica	130
34	50-25	Cerekwica	131
35	50-25	Cerekwica	132
36	50-25	Cerekwica	133
37	50-25	Cerekwica	134
38	50-25	Cerekwica	135
39	50-25	Cerekwica	136
40	50-25	Cerekwica	137
41	50-25	Cerekwica	138
42	50-25	Cerekwica	139
43	50-25	Cerekwica	140
44	50-25	Cerekwica	141
45	50-25	Cerekwica	142
46	50-25	Cerekwica	143
47	50-25	Cerekwica	144
48	50-25	Cerekwica	145
49	50-25	Cerekwica	146
50	50-25	Cerekwica	147
51	50-25	Cerekwica	148
52	50-25	Cerekwica	149
53	50-25	Cerekwica	150
54	50-25	Cerekwica	151
55	50-25	Cerekwica	152
56	50-25	Cerekwica	153
57	50-25	Cerekwica	154
58	50-25	Cerekwica	155
59	50-25	Cerekwica	156
60	50-25	Cerekwica	247
61	50-25	Cerekwica	265
62	50-25	Cerekwica	266
63	50-25	Dalekie	229
64	50-25	Dalekie	230
65	50-25	Dalekie	231
66	50-25	Dalekie	232
67	50-25	Dalekie	233
68	50-25	Dalekie	234
69	50-25	Dalekie	277
70	51-25	Dalekie	28
71	51-25	Dalekie	29
72	51-25	Dalekie	156
73	51-25	Dalekie	157
74	50-26	Kiekrz	107
75	50-26	Kiekrz	112
76	50-26	Kiekrz	113
77	50-26	Kiekrz	120

78	50-26	Kiekrz	121
79	50-26	Kiekrz	122
80	50-26	Kiekrz	123
81	50-26	Kiekrz	124
82	50-26	Kiekrz	125
83	50-26	Kiekrz	172
84	50-26	Kiekrz	196
85	50-26	Kiekrz	250
86	50-26	Kiekrz	251
87	50-26	Kiekrz	252
88	50-26	Kiekrz	253
89	50-26	Kiekrz	254
90	50-26	Kiekrz	255
91	50-26	Kiekrz	256
92	50-26	Kiekrz	257
93	50-26	Kiekrz	258
94	50-26	Kiekrz	259
95	51-26	Kiekrz	20
96	51-26	Kiekrz	21
97	51-26	Kiekrz	22
98	51-26	Kiekrz	23
99	51-26	Kiekrz	33
100	51-26	Kiekrz	34
101	51-26	Kiekrz	35
102	51-26	Kiekrz	36
103	51-26	Kiekrz	37
104	51-26	Kiekrz	38
105	51-26	Kiekrz	39
106	51-26	Kiekrz	40
107	51-26	Kiekrz	41
108	51-26	Kiekrz	42
109	51-26	Kiekrz	46
110	51-26	Kiekrz	48
111	51-26	Kiekrz	52
112	51-25	Kobylniki	71
113	51-25	Kobylniki	72
114	51-25	Kobylniki	73
115	51-25	Kobylniki	74
116	51-25	Kobylniki	75
117	51-25	Kobylniki	76
118	51-25	Kobylniki	183
119	51-25	Kobylniki	184
120	51-25	Kobylniki	185
121	51-25	Kobylniki	185
122	51-26	Kobylniki	78
123	51-26	Kobylniki	79
124	51-26	Kobylniki	80
125	51-26	Kobylniki	81
126	51-26	Kobylniki	82
127	51-26	Kobylniki	83

128	51-26	Kobylniki	84
129	51-26	Kobylniki	85
130	51-26	Kobylniki	86
131	51-26	Kobylniki	87
132	51-26	Kobylniki	88
133	51-26	Kobylniki	89
134	51-26	Kobylniki	170
135	51-26	Kobylniki	171
136	51-26	Kobylniki	172
137	51-26	Kobylniki	173
138	51-26	Kobylniki	174
139	51-26	Kobylniki	181
140	51-26	Kobylniki	182
141	51-26	Kobylniki	183
142	51-26	Kobylniki	184
143	51-26	Kobylniki	185
144	51-26	Kobylniki	186
145	51-26	Kobylniki	187
146	51-26	Kobylniki	188
147	51-26	Kobylniki	189
148	50-25	Krzyszczkowo	115
149	50-25	Krzyszczkowo	116
150	50-25	Krzyszczkowo	267
151	50-26	Krzyszczkowo	1
152	50-26	Krzyszczkowo	2
153	50-26	Krzyszczkowo	3
154	50-26	Krzyszczkowo	4
155	50-26	Krzyszczkowo	5
156	50-26	Krzyszczkowo	6
157	50-26	Krzyszczkowo	7
158	50-26	Krzyszczkowo	8
159	50-26	Krzyszczkowo	9
160	50-26	Krzyszczkowo	10
161	50-26	Krzyszczkowo	11
162	50-26	Krzyszczkowo	199
163	50-26	Krzyszczkowo	200
164	50-26	Krzyszczkowo	201
165	50-26	Krzyszczkowo	202
166	50-26	Krzyszczkowo	203
167	50-26	Krzyszczkowo	204
168	50-26	Krzyszczkowo	205
169	50-26	Krzyszczkowo	206
170	50-25	Mrowino	157
171	50-25	Mrowino	158
172	50-25	Mrowino	159
173	50-25	Mrowino	161
174	50-25	Mrowino	170
175	50-25	Mrowino	171
176	50-25	Mrowino	172
177	50-25	Mrowino	173

178	50-25	Mrowino	174
179	50-25	Mrowino	175
180	50-25	Mrowino	176
181	50-25	Mrowino	177
182	50-25	Mrowino	178
183	50-25	Mrowino	179
184	50-25	Mrowino	180
185	50-25	Mrowino	181
186	50-25	Mrowino	182
187	50-25	Mrowino	183
188	50-25	Mrowino	184
189	50-25	Mrowino	185
190	50-25	Mrowino	186
191	50-25	Mrowino	187
192	50-25	Mrowino	188
193	50-25	Mrowino	189
194	50-25	Mrowino	190
195	50-25	Mrowino	191
196	50-25	Mrowino	192
197	50-25	Mrowino	193
198	50-25	Mrowino	194
199	50-25	Mrowino	195
200	50-25	Mrowino	196
201	50-25	Mrowino	197
202	50-25	Mrowino	198
203	50-25	Mrowino	199
204	50-25	Mrowino	200
205	50-25	Mrowino	201
206	50-25	Mrowino	202
207	50-25	Mrowino	203
208	50-25	Mrowino	204
209	50-25	Mrowino	205
210	50-25	Mrowino	206
211	50-25	Mrowino	207
212	50-25	Mrowino	208
213	50-25	Mrowino	209
214	50-25	Mrowino	210
215	50-25	Mrowino	211
216	50-25	Mrowino	212
217	50-25	Mrowino	213
218	50-25	Mrowino	214
219	50-25	Mrowino	215
220	50-25	Mrowino	216
221	50-25	Mrowino	217
222	50-25	Mrowino	218
223	50-25	Mrowino	219
224	50-25	Mrowino	220
225	50-25	Mrowino	221
226	50-25	Mrowino	222
227	50-25	Mrowino	223

228	50-25	Mrowino	224
229	50-25	Mrowino	225
230	50-25	Mrowino	226
231	50-25	Mrowino	227
232	50-25	Mrowino	228
233	50-25	Mrowino	244
234	50-25	Mrowino	245
235	50-25	Mrowino	268
236	50-25	Mrowino	269
237	50-25	Mrowino	270
238	50-25	Mrowino	271
239	50-25	Mrowino	272
240	50-25	Mrowino	273
241	50-25	Mrowino	274
242	50-25	Mrowino	275
243	50-25	Napachanie	235
244	50-25	Napachanie	236
245	50-25	Napachanie	237
246	50-25	Napachanie	238
247	50-25	Napachanie	239
248	50-25	Napachanie	240
249	50-25	Napachanie	241
250	50-25	Napachanie	242
251	50-25	Napachanie	246
252	50-25	Napachanie	278
253	50-25	Napachanie	279
254	50-26	Napachanie	114
255	50-26	Napachanie	115
256	50-26	Napachanie	116
257	50-26	Napachanie	117
258	50-26	Napachanie	118
259	50-26	Napachanie	119
260	51-25	Napachanie	30
261	51-25	Napachanie	31
262	51-25	Napachanie	32
263	51-25	Napachanie	33
264	51-25	Napachanie	34
265	51-25	Napachanie	35
266	51-25	Napachanie	139
267	51-25	Napachanie	140
268	51-25	Napachanie	141
269	51-25	Napachanie	142
270	51-25	Napachanie	143
271	51-25	Napachanie	144
272	51-25	Napachanie	145
273	51-25	Napachanie	146
274	51-25	Napachanie	147
275	51-25	Napachanie	148
276	51-25	Napachanie	149
277	51-25	Napachanie	150

278	51-25	Napachanie	151
279	51-25	Napachanie	152
280	51-25	Napachanie	153
281	51-25	Napachanie	154
282	51-25	Napachanie	155
283	51-26	Napachanie	1
284	51-26	Napachanie	2
285	51-26	Napachanie	3
286	51-26	Napachanie	4
287	51-26	Napachanie	5
288	51-26	Napachanie	190
289	51-26	Napachanie	191
290	51-26	Napachanie	192
291	51-26	Napachanie	193
292	50-26	Pawłowice	126
293	50-26	Pawłowice	127
294	50-26	Pawłowice	128
295	50-26	Pawłowice	129
296	50-26	Pawłowice	130
297	50-26	Pawłowice	131
298	50-26	Pawłowice	132
299	50-26	Pawłowice	133
300	50-26	Pawłowice	134
301	50-26	Pawłowice	136
302	50-26	Pawłowice	137
303	50-26	Pawłowice	138
304	50-26	Pawłowice	139
305	50-26	Pawłowice	140
306	50-26	Pawłowice	141
307	50-26	Pawłowice	142
308	50-26	Pawłowice	143
309	50-26	Pawłowice	144
310	50-26	Pawłowice	145
311	50-26	Pawłowice	146
312	50-26	Pawłowice	147
313	50-26	Pawłowice	148
314	50-26	Pawłowice	149
315	50-26	Pawłowice	150
316	50-26	Pawłowice	174
317	50-26	Pawłowice	193
318	50-26	Pawłowice	241
319	50-26	Pawłowice	242
320	50-26	Pawłowice	243
321	50-26	Pawłowice	244
322	50-26	Pawłowice	245
323	50-26	Pawłowice	246
324	50-26	Pawłowice	247
325	51-26	Pawłowice	72
326	51-26	Pawłowice	73
327	51-26	Pawłowice	74

328	51-26	Pawłowice	75
329	51-26	Pawłowice	76
330	51-26	Pawłowice	77
331	51-26	Pawłowice	198
332	50-25	Przybroda	76
333	50-25	Przybroda	77
334	50-25	Przybroda	78
335	50-25	Przybroda	79
336	50-25	Przybroda	80
337	50-25	Przybroda	81
338	50-25	Przybroda	82
339	50-25	Przybroda	83
340	50-25	Przybroda	84
341	50-25	Przybroda	85
342	50-25	Przybroda	86
343	50-25	Przybroda	87
344	50-25	Przybroda	88
345	50-25	Przybroda	89
346	50-25	Przybroda	90
347	50-25	Przybroda	276
348	50-25	Przybroda	26
349	51-26	Rogierówko	8
350	51-26	Rogierówko	9
351	51-26	Rogierówko	10
352	51-26	Rogierówko	11
353	51-26	Rogierówko	12
354	51-26	Rogierówko	13
355	51-26	Rogierówko	14
356	51-26	Rogierówko	15
357	51-26	Rogierówko	179
358	51-26	Rogierówko	180
359	51-26	Rogierówko	201
360	50-26	Rokietnica	26
361	50-26	Rokietnica	27
362	50-26	Rokietnica	28
363	50-26	Rokietnica	29
364	50-26	Rokietnica	30
365	50-26	Rokietnica	31
366	50-26	Rokietnica	32
367	50-26	Rokietnica	33
368	50-26	Rokietnica	34
369	50-26	Rokietnica	35
370	50-26	Rokietnica	36
371	50-26	Rokietnica	37
372	50-26	Rokietnica	38
373	50-26	Rokietnica	39
374	50-26	Rokietnica	40
375	50-26	Rokietnica	220
376	50-26	Rokietnica	221
377	50-26	Rokietnica	222

378	50-26	Rokietnica	223
379	50-26	Rokietnica	261
380	50-26	Rokietnica	104
381	50-26	Rokietnica	105
382	50-26	Rokietnica	106
383	50-26	Rokietnica	198
384	50-26	Rokietnica	239
385	50-26	Rokietnica	240
386	50-25	Rokietnica	160
387	49-26	Rostworowo	160
388	49-26	Rostworowo	161
389	49-26	Rostworowo	162
390	49-26	Rostworowo	163
391	49-26	Rostworowo	164
392	50-26	Rostworowo	12
393	50-26	Rostworowo	13
394	50-26	Rostworowo	14
395	50-26	Rostworowo	15
396	50-26	Rostworowo	16
397	50-26	Rostworowo	17
398	50-26	Rostworowo	18
399	50-26	Rostworowo	19
400	50-26	Rostworowo	20
401	50-26	Rostworowo	21
402	50-26	Rostworowo	22
403	50-26	Rostworowo	23
404	50-26	Rostworowo	24
405	50-26	Rostworowo	25
406	50-26	Rostworowo	211
407	50-26	Rostworowo	212
408	50-26	Rostworowo	213
409	50-26	Rostworowo	214
410	50-26	Rostworowo	215
411	50-26	Rostworowo	216
412	50-26	Rostworowo	217
413	50-26	Rostworowo	218
414	50-26	Rostworowo	219
415	50-26	Sobota	54
416	50-26	Sobota	55
417	50-26	Sobota	56
418	50-26	Sobota	57
419	50-26	Sobota	58
420	50-26	Sobota	59
421	50-26	Sobota	60
422	50-26	Sobota	61
423	50-26	Sobota	62
424	50-26	Sobota	63
425	50-26	Sobota	64
426	50-26	Sobota	65
427	50-26	Sobota	66

428	50-26	Sobota	67
429	50-26	Sobota	68
430	50-26	Sobota	69
431	50-26	Sobota	70
432	50-26	Sobota	71
433	50-26	Sobota	72
434	50-26	Sobota	73
435	50-26	Sobota	74
436	50-26	Sobota	75
437	50-26	Sobota	76
438	50-26	Sobota	77
439	50-26	Sobota	78
440	50-26	Sobota	79
441	50-26	Sobota	80
442	50-26	Sobota	81
443	50-26	Sobota	179
444	50-26	Sobota	180
445	50-26	Sobota	181
446	50-26	Sobota	182
447	50-26	Sobota	183
448	50-26	Sobota	184
449	50-26	Sobota	185
450	50-26	Sobota	186
451	50-26	Sobota	187
452	50-26	Sobota	188
453	50-26	Sobota	189
454	50-26	Sobota	190
455	50-26	Sobota	191
456	50-26	Sobota	228
457	50-26	Sobota	229
458	50-26	Sobota	230
459	50-26	Sobota	231
460	50-26	Sobota	232
461	50-26	Sobota	233
462	50-26	Sobota	135
463	50-26	Sobota	192
464	50-26	Sobota	97
465	50-26	Starzyny	108
466	50-26	Starzyny	109
467	50-26	Starzyny	110
468	50-26	Starzyny	111
469	50-26	Starzyny	197
470	50-26	Starzyny	249
471	50-26	Starzyny	260
472	50-26	Starzyny	265
473	50-26	Starzyny	266
474	51-26	Starzyny	7
475	49-26	Żydowo	165
476	49-26	Żydowo	166
477	49-26	Żydowo	167

478	49-26	Żydowo	168
479	49-26	Żydowo	173
480	49-26	Żydowo	174
481	49-26	Żydowo	175
482	49-26	Żydowo	176
483	50-26	Żydowo	207
484	50-26	Żydowo	208
485	50-26	Żydowo	209
486	50-26	Żydowo	210